

Andrzej PLEWICKI

ROZWÓJ SYSTEMU FINANSOWEGO W REPUBLICIE BIAŁORUSI

Streszczenie

Artykuł zawiera opis systemu finansowego Republiki Białorusi w trakcie jego stopniowego rozwoju od początku istnienia tego państwa. Rozwój przedstawiony jest w kontekście przemian zachodzących przez cały ten okres, zmierzających powoli, ale jednak stanowczo do transformacji gospodarki sterowanej centralnie w gospodarkę rynkową. W artykule omówione zostały przemiany systemu finansowego dokonane w tym kierunku oraz przemiany nadal wymagane przy takiej transformacji. Przedstawione zostało funkcjonowanie systemu finansowego w wyniku dokonanych przemian oraz ocena stabilności systemu finansowego dokonywana przez międzynarodowe instytucje finansowe.

Słowa kluczowe: Republika Białorusi, gospodarka rynkowa, system finansowy, dwustopniowy system bankowy.

DEVELOPMENT OF THE FINANCIAL SYSTEM IN THE REPUBLIC OF BELARUS

Abstract

The article describes the financial system of the Republic of Belarus in the course of its gradual development from the very beginning of its existence. The development is presented in the context of changes taking place throughout this period, aimed slowly but surely at the transformation of a centrally controlled economy into a market economy. The article discusses the changes in the financial system made in this direction and the changes still required for such a transformation. The functioning of the financial system as a result of the changes made was presented, as well as the assessment of financial system stability by international financial institutions.

Key words: Republic of Belarus, market economy, financial system, two-tier banking system.

Wprowadzenie

W ostatnich dziesięcioleciach w różnych częściach świata następowały transformacje gospodarki w kierunku gospodarki rynkowej, jednak opisane poniżej dotyczą procesu transformacji gospodarki sterowanej centralnie, w krajach byłego bloku wschodniego.

Artykuł omawia przeobrażenia systemu finansowego Republiki Białorusi przy przechodzeniu do gospodarki rynkowej.

Republika Białorusi w obecnej formie prawnej jest państwem stosunkowo młodym. *Deklaracja suwerenności*¹ uchwalona 27 lipca 1990 roku przez Radę Najwyższą Białoruskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej (Białoruskiej SRR), wchodzącej wówczas jeszcze w skład ZSRR, a następnie zawarty 8 grudnia 1991 roku Układ Białowieski² uczyniły z Białorusi niepodległe państwo.

¹ *О государственном суверенитете Республики Беларусь*, Декларация Верховного Совета Республики Беларусь от 27 июля 1990 г. № 193-XII, Ведомости Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, 1991 г., № 31, ст. 536, Собрание законов Белорусской ССР, указов Президиума Верховного Совета Белорусской ССР, постановлений Совета Министров Белорусской ССР, 1990 г., №22, ст. 432, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь 2/795.

² Układ białowieski, podpisany w miejscowości Wiskula na skraju Puszczy Białowieskiej, przez prezydentów Federacji Rosyjskiej, Ukrainy i Przewodniczącego Rady Najwyższej Białorusi – B. Jelcyna, L. Krawczuka i S. Szuszkiewicza, ogłosił likwidację Związku Radzieckiego jako bytu państwowego i podmiotu prawa międzynarodowego, tworząc w jego miejsce Wspólnotę Państw Niepodległych.

Białoruska SRR była członkiem założycielem ONZ oraz członkiem 8 organizacji wyspecjalizowanych ONZ, a obok Rosyjskiej FSRR i Ukraińskiej SRR była jedną z trzech republik radzieckich będących podmiotem prawa międzynarodowego.

Republika Białorusi (dalej – Białoruś) jest jednym z sześciu państw³, które uczestniczą w Unijnym programie „Partnerstwo Wschodnie”⁴, mającym stopniowo prowadzić do ich integracji z Unią Europejską, po spełnieniu wymagań stawianych przed kandydującymi członkami, tzw. kryteria kopenhaskie i kryteria madryckie⁵.

System gospodarczy Białorusi określany jest jako socjalizm rynkowy⁶. Pod względem rozwoju gospodarczego Białoruska SRR uważana była za jedną z lepiej rozwiniętych republik radzieckich. Według raportu OECD za 2003 rok Białoruś jako jedyny, obok Uzbekistanu, kraj byłego ZSRR uzyskał PKB większe niż w 1991 roku, tuż przed rozpadem ZSRR.

Od początku istnienia niepodległej Białorusi, mimo istniejących specyficznych uwarunkowań politycznych, w gospodarce Białorusi widać było wyraźne dążenie do jej urynkowania i otwarcia w kierunku pozostałych krajów europejskich.

Pierwszym aktem, dotyczącym transformacji gospodarki Białorusi w kierunku gospodarki rynkowej, wydanym 19 października 1990 roku, a więc jeszcze w ostatnich dniach istnienia Białoruskiej SRR, już po ogłoszeniu deklaracji suwerenności, ale przed podpisaniem Układu Białowieskiego, było Postanowienie Rady Najwyższej Białoruskiej SSR *O przejściu BSRR do gospodarki rynkowej*⁷.

W celu umożliwienia prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych oraz dla stworzenia warunków dla przyciągnięcia inwestycji i rozwoju gospodarki rynkowej, w dniu 19 stycznia 1993 roku została uchwalona Ustawa *O prywatyzacji majątku państwowego i przekształceniu przedsiębiorstw państwowych w spółki akcyjne*⁸, nazywana w literaturze *Ustawą o denacjonalizacji*

³ Armenia, Azerbejdżan, Białoruś, Gruzja, Mołdawia, Ukraina.

⁴ Utworzona przez Europejski Komitet Regionów w 2011 roku Konferencja Władz Lokalnych i Regionalnych Partnerstwa Wschodniego (CORLEAP) to polityczne forum władz lokalnych i regionalnych z Unii Europejskiej i krajów Partnerstwa Wschodniego. Jest to jedyna platforma UE, która daje możliwość przedyskutowania wkładu miast i regionów w rozwój Partnerstwa Wschodniego.

⁵ Członkiem Unii Europejskiej może zostać tylko wolne, niepodległe, suwerenne, demokratyczne państwo europejskie, przestrzegające prawa międzynarodowego, o rozwiniętej gospodarce rynkowej, zdolnej do konkurencyjności na jednolitym, wspólnym rynku wewnętrznym. Wymogi te zostały spisane przez przywódców ówczesnej dwunastki podczas szczytu Rady Europejskiej w Kopenhadze z 1993 roku i znane są dzisiaj jako kryteria kopenhaskie. Ponadto w Madrycie w 1995 roku Rada Europejska nakazała zaakceptować w pełni i bez zastrzeżeń *acquis communautaire* oraz posiadać sprawnie działającą administrację i sądownictwo zdolne wyegzekwować unijne i wspólnotowe akty prawne (kryteria madryckie).

⁶ Socjalizm rynkowy – doktryna polityczna i system gospodarczy, w którym łączy się działalność sektora publicznego z mechanizmem rynkowym, a więc środki produkcji są albo własnością publiczną, albo są wspólnie posiadane i eksploatowane w celach zarobkowych w gospodarce rynkowej. Wypracowany w ten sposób zysk stanowi bezpośrednie źródło dochodów pracowników lub jest źródłem finansów publicznych. Różnicą między socjalizmem rynkowym a tradycyjną gospodarką socjalistyczną jest istnienie rynku środków produkcji i dóbr kapitałowych, za sprawą czego producenci są powiązani z rynkiem.

⁷ *О переходе Белорусской ССР к рыночной экономике*, Постановление Верховного Совета Белорусской ССР от 13 Октября 1990 г. № 314-XII, Собрание законов Белорусской ССР, указов Президиума Верховного Совета Белорусской ССР, постановлений Совета Министров Белорусской ССР, 1990 г.; Ведомости Верховного Совета Республики Беларусь, 1990 г.

⁸ *О приватизации государственного имущества и преобразовании государственных унитарных предприятий в открытые акционерные общества*, Закон Республики Беларусь от 19 января 1993 г. № 2103-XII, "Народная газета" от 18.02.1993 г., Газета "Звязда" от 16.02.1993 г., Ведомости Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, 1993 г., №7, ст. 41, Национальный регистр правовых актов Республики Беларусь от 16.03.2001, 2/370.

i prywatyzacji majątku państwowego (О разгосударствлении и приватизации государственной собственности). W następnych latach Ustawa była kilkakrotnie zmieniana i uzupełniana⁹.

Przekształcenie gospodarki w Republice Białorusi w kierunku gospodarki rynkowej zostało po raz pierwszy określone w dokumencie *Podstawowe kierunki socjalno-gospodarczego rozwoju Republiki Białorusi na lata 1996-2000*, przyjętym przez Pierwsze Zgromadzenie Narodowe RB które odbyło się w dniach 19-20 października 1996 roku. Został on następnie zatwierdzony przez Prezydenta RB¹⁰, po czym na jego podstawie zostało wydane Rozporządzenie Izby Reprezentantów Zgromadzenia Narodowego RB z dnia 21 maja 1997 roku *O programie działania Rządu Republiki Białorusi*¹¹, określające gospodarkę rynkową jako jeden z celów działania Rządu RB.

Silna zależność gospodarcza Białorusi od Federacji Rosyjskiej (dalej Rosji) generowała i nadal generuje istotne czynniki zewnętrzne, wpływające na spowolnienie lub wzrost gospodarczy. Z tego też względu dla wyjaśnienia spowolnienia gospodarki w latach 2015-2016 konieczne jest przedstawienie jej powiązań z gospodarką Rosji. Powiązania wstępują w kilku wymiarach gospodarczych. Przede wszystkim Białoruś jest zależna od Rosji poprzez wsparcie finansowe w postaci otrzymywanych pożyczek oraz preferencyjne ceny zakupu nośników energii: ropy i gazu.

Rosyjskie wsparcie finansowe, związane z nośnikami energii, czyli subsydia dotyczące zakupu ropy i gazu, pomniejszone o finansowe skutki obniżonych cen eksportu produktów ropopochodnych do Rosji oraz obniżone o zapłacone cła eksportowe od produktów ropopochodnych wyeksportowanych poza kraje WNP, w roku 2012 wyniosło 14,9% PKB, a w 2013 roku 12,7% PKB i nadal znacznie malało w następnych latach.

Białoruś importuje ropę naftową z Rosji i eksportuje produkty rafinacji ropy naftowej zarówno do Rosji, jak i Europy Zachodniej. Podczas gdy ceny eksportowe produktów naftowych są zasadniczo zgodne z cenami światowymi, ceny importowe ropy naftowej są ustalane na podstawie wynegocjowanej formuły – w szczególności ceny importowe rosną o ok. 60 centów za wzrost światowej ceny ropy o każdego dolara. Znaczny spadek światowych cen ropy ma zatem istotny negatywny wpływ na gospodarkę Białorusi za pośrednictwem tego kanału.

Główny wpływ gospodarki rosyjskiej wynika z wpływu niskich cen ropy na gospodarkę rosyjską i kursu wymiany rubla rosyjskiego.

⁹ *О внесении изменений и дополнений в законодательные акты Республики Беларусь по вопросам разгосударствления и приватизации*, Закон Республики Беларусь от 4 января 1999 г. № 229-3, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь от 05.01.1999, 2/4, *О внесении дополнений в Закон Республики Беларусь "О разгосударствлении и приватизации государственной собственности в Республике Беларусь"*, Закон Республики Беларусь от 11 апреля 1995 г. № 3706-ХП, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь от 19.03.2001, 2/498, *О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Беларусь по вопросам разгосударствления и приватизации государственной собственности*, Закон Республики Беларусь от 21 июня 1996 г. № 450-ХІІІ, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь от 19.03.2001, 2/530, *О внесении изменений и дополнений в некоторые законы Республики Беларусь и признании утратившими силу некоторых законодательных актов Республики Беларусь и их отдельных положений по вопросам приватизации государственного имущества*, Закон Республики Беларусь от 16 июля 2010 г. № 172-3, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь от 27.07.2010, 2/1724, *О внесении изменений и дополнения в законы Республики Беларусь и признании утратившими силу некоторых актов законодательства и отдельных положений актов законодательства Республики Беларусь по вопросам административной ответственности*, Закон Республики Беларусь от 5 января 2008 г. № 317-3, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь от 11.01.2008, 2/1414.

¹⁰ *Об утверждении Основных направлений социально-экономического развития Республики Беларусь на 1996-2000 годы*, Указ Президента Республики Беларусь от 14 ноября 1996 г. № 464.

¹¹ *О программе деятельности Правительства Республики Беларусь*, Постановление Палаты представителей Национального собрания Республики Беларусь от 21.05.1997 N 165-П/ІІ, pkt 1.

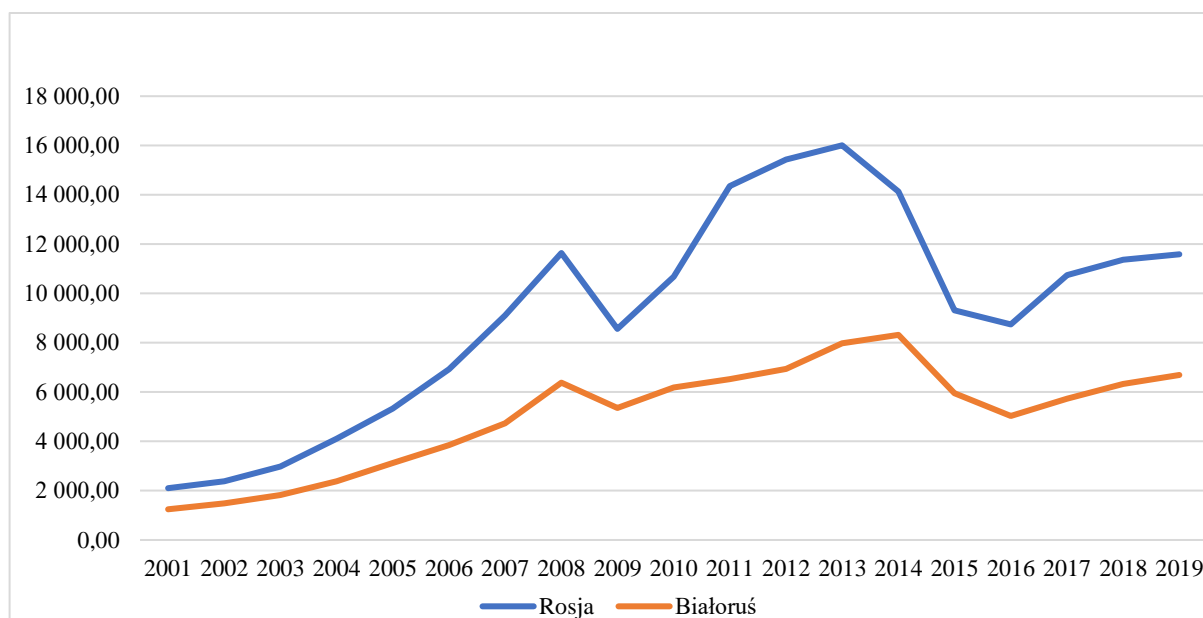
Białoruś nie jest producentem ropy naftowej i gazu, wykorzystując ok. 30% całkowitego importu w kraju. Zysk z preferencyjnych cen importu ropy i gazu przeznaczonych do użytku domowego ma znaczący pozytywny wpływ na gospodarkę.

Kolejne powiązanie gospodarcze jest generowane przez eksport i import. W latach 2012-2016 eksport Białorusi stanowił średnio 64% PKB, z czego eksport do Rosji stanowił 41% całego eksportu, a import średnio 71% PKB, z czego import z Rosji stanowił 56% całego importu.

W ostatnich latach najważniejszymi partnerami Białorusi w eksporcie były Rosja: 35,8%, Holandia: 15,1%, Wielka Brytania: 7%, Ukraina: 5,7%, Polska: 5,3%, Niemcy: 4,4%, podczas gdy najważniejszymi partnerami w imporcie są Rosja: 60,6%, Niemcy: 6,7% i Ukraina: 5,4%.

Powiązania finansowe banków Białorusi również powodują uzależnienie jej gospodarki od gospodarki rosyjskiej. Aktywa banków będących spółkami zależnymi rosyjskich banków stanowią jedną czwartą aktywów sektora bankowego, a dwa z tych banków należą do pięciu największych banków w Białorusi. Banki te pod względem pochodzenia kapitału i finansowania polegają głównie na bankach macierzystych, a więc każde osłabienie banków rosyjskich ma znaczące negatywne skutki dla systemu bankowego Białorusi.

Rosja odpowiada też za największy udział bezpośrednich inwestycji zagranicznych na Białorusi, dlatego wszelkie znaczne spadki tych przepływów wpływają na bilans płatniczy Białorusi. Rosja weszła w 2014 rok ze spadkiem potencjalnego wzrostu ze względu na stabilizację cen ropy naftowej, opóźnione reformy strukturalne, słabe inwestycje, spadającą całkowitą wydajność czynników produkcji. Zgodnie z przewidywaniami z roku 2014, w następnych latach wzrost gospodarczy w Rosji ucierpiał w wyniku sankcji, zmniejszenia zaufania oraz wyższych stóp procentowych. Trwające w Rosji spowolnienie zostało w roku 2015 zaostrome przez podwójne wstrząsy zewnętrzne, spowodowane gwałtownym spadkiem cen ropy i międzynarodowymi sankcjami. Spadek PKB w Rosji w latach 2014 i 2015 przełożył się na spadek PKB w Białorusi w latach 2015 i 2016. Zależność gospodarczą Białorusi od gospodarki Rosji potwierdza i dobrze obrazuje wykres 1, porównujący PKB *per capita* tych państw w latach 2001-2019.

Wykres 1. PKB *per capita* w Białorusi i Rosji, USD bieżące, mln.

Źródło: Bank Światowy, WDI (Excel).

W latach 2017-019 gospodarka Białorusi powróciła na ścieżkę wzrostu gospodarczego, co ułatwiło dalsze przemiany w kierunku gospodarki rynkowej.

Transformacja gospodarki sterowanej centralnie w kierunku gospodarki rynkowej jest procesem, który przebiega w każdym kraju inaczej, nie tylko ze względu na wybór strategii (terapia szokowa, terapia stopniowa – podejście ewolucyjne), ale również z uwagi na niejednorodny stan gospodarki różnych krajów oraz niejednorodny stan krajowych systemów finansowych, w tym systemów bankowych. We wszystkich krajach transformacja gospodarki wymagała transformacji systemu finansowego, a zatem i systemu bankowego.

Gospodarka rynkowa charakteryzuje się otwarciem na świat zewnętrzny, swobodą działań gospodarczych, powiązaniem z gospodarkami innych krajów, w tym z gospodarkami krajów rozwiniętych gospodarczo, również z funkcjonującą gospodarką rynkową.

Do przekształcenia gospodarki w gospodarkę rynkową wymagane są zmiany lub stworzenie regulacji prawnych dotyczących procesów gospodarczych, własności prywatnej, funkcjonowania przedsiębiorstw państwowych i prywatnych oraz funkcjonowania systemu finansowego, w tym systemu bankowego. Zmiany te dostosowują regulacje prawne do regulacji obowiązujących w rozwiniętych gospodarkach rynkowych.

Zmiana reguł rządzących gospodarką, jej otwarcie na zewnątrz, powoduje, że duże firmy krajowe są prywatyzowane i albo pozostają w rękach kapitału krajowego, albo stają się własnością kapitału zagranicznego. W związku z wejściem na rynek krajowy kapitału zagranicznego oraz wprowadzeniem rynkowych reguł zarządzania gospodarką, dla krajowych podmiotów pojawia się konkurencja zagranicznych rynków, do których skierowane są wyroby rynku krajowego, a także pojawia się konkurencja zagranicznych podmiotów na rynku krajowym, dostarczających swoje wyroby i usługi na rynku krajowym. Pojawiają się nowe technologie wytwarzania, nowe sposoby świadczenia usług, nowe metody zarządzania przedsiębiorstwami.

W transformacji systemu bankowego przy przechodzeniu do gospodarki rynkowej, zgodnie z opracowaniami prof. S. Owsiaaka (2002, s. 337, 338; 2015, s. 498), dotyczącymi nauki finansów, można analitycznie wydzielić cztery fazy będące warunkami realizacji tej przemiany:

- budowa podstaw prawnych;
- utworzenie dwustopniowego systemu bankowego, na który składa się bank centralny i banki komercyjne różnego typu;
- prywatyzacja i powstawanie prywatnych banków komercyjnych;
- utworzenie, zgodnie z międzynarodowymi standardami, nadzoru bankowego, realizującego cztery podstawowe funkcje: licencyjną, regulacyjną, kontrolną oraz dyscyplinującą.

Budowa podstaw prawnych systemu finansowego w gospodarce rynkowej musi następować równocześnie ze zmianami prawa gospodarczego umożliwiającego transformację gospodarczą. System finansowy, tak jak gospodarka, w przeciwieństwie do wewnętrznego, całkowicie odizolowanego systemu finansowego z poprzedniego okresu, staje się otwarty na świat.

W Białorusi dostosowanie podstaw prawnych do wymogów obowiązujących w rozwiniętych gospodarkach rynkowych nastąpiło w trakcie rozwoju systemu finansowego i systemu bankowego. Zostały przyjęte i wprowadzone odpowiednie międzynarodowe standardy funkcjonowania, nadzoru i sprawozdawczości. Stworzono podstawy prawne, spełniające wymagania konieczne do funkcjonowania tego systemu w warunkach gospodarki rynkowej, z uwzględnieniem wymogów i standardów ustanowionych dla systemów bankowych na rynkach finansowych funkcjonujących w rozwiniętych gospodarkach rynkowych.

Z kolei, w ramach transformacji całego systemu finansowego jest konieczne wprowadzenie nowoczesnego, dwustopniowego systemu bankowego, składającego się z banku centralnego oraz banków komercyjnych różnego typu.

Konieczność powołania silnego i niezależnego banku centralnego powstaje w związku z potrzebą realizacji polityki pieniężnej kraju z jednej strony oraz potrzebami realizacji celów działalności banków komercyjnych z drugiej strony. Studia tego tematu dowiodły, że niezależność banku centralnego pozwalała osiągać sukcesy w zmniejszeniu inflacji (*25 Years of Transition Post-Communist Europe and the IMF*, 2014, s. 15).

Nowoczesny bank centralny spełnia trzy podstawowe funkcje: banku emisyjnego, banku banków komercyjnych i banku państwa (kasjer rządu do obsługi budżetu państwa). Niezależność banku centralnego nie zwalnia ze współodpowiedzialności za stan gospodarki. Podstawowym celem banku centralnego jest zawsze utrzymywanie stabilności cen poprzez realizowanie przyjętej przez państwo polityki pieniężnej.

W dwustopniowym systemie bankowym bank centralny staje się pożyczkodawcą ostatniej instancji, przejmując od państwa tę jego funkcję z okresu gospodarki nierynkowej.

W Republice Białorusi powstał utworzony zgodnie z *Konstytucją*¹² i *Kodeksem Bankowym*¹³ dwustopniowy system bankowy, składający się z banku centralnego, stanowiącego pierwszy stopień systemu bankowego, a także z innych banków (komercyjnych), stanowiących drugi stopień systemu bankowego. W dniu wejścia w życie *Kodeksu Bankowego RB* utraciły moc poprzednio obowiązujące przepisy: *Ustawa O Narodowym Banku Republiki Białorusi*¹⁴, *Ustawa O bankach i działalności bankowej w Republice Białorusi*¹⁵, a także *Rozporządzenie Rady Najwyższej O Narodowym Banku RB i bankach na terytorium Republiki*¹⁶. Narodowy Bank Republiki Białorusi został przekształcony w nowoczesny bank, spełniający wzorcowe funkcje banku centralnego.

Narodowy Bank Republiki Białorusi (NBRB) prowadzi swoją działalność zgodnie z *Konstytucją Republiki Białorusi*, *Kodeksem Bankowym*, ustawami Republiki Białorusi oraz *Statutem NBRB*¹⁷ i innymi normatywnymi aktami prawnymi Prezydenta Republiki Białorusi.

NBRB jest niezależny w swojej działalności¹⁸. Zdaniem Autora, kwestię niezależności banku centralnego, w tym także NBRB, należy rozpatrywać wyłącznie w kategoriach jego możliwości wykonywania powierzonych mu zadań statutowych, a nie w kategorii politycznych decyzji o tym, kto stoi na jego czele.

Każdy bank centralny podlega jakiejś władzy, bez względu na ustrój polityczny kraju, w którym działa i dlatego ta władza z mocy prawa określa, kto będzie zarządzał bankiem centralnym. W tym zakresie żaden system polityczny nie daje niezależności, tak jak nie istnieje niezależność wyboru władz dowolnej instytucji/firmy od jej właścicieli lub instytucji nadrzędnej.

¹² *Конституция Республики Беларусь*, Конституция Республики Беларусь от 15 марта 1994 г. № 2875-XII, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь 1/0, Газета "Звязда" от 27.11.1996 г., № 276, "Народная газета" от 27.11.1996 г., № 298., Вѣдамасці Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь., 1994 г., № 9, ст.144, z różniejszymi zmianami przyjętymi podczas Narodowego referendum w dniu 24.11.1996 i następnie w dniu 17.10.2004. *Раішэнне рэспубліканскага рэферэндума 17 кастрычніка 2004 года*, Решение референдума от 17 ноября 2004 г. № 1, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь, 2004 г., №188, 1/6032 (опубликован – 2 декабря 2004 г.), Газета "Советская Белоруссия" от 20 ноября 2004 г., № 220.

¹³ *Банковский кодекс Республики Беларусь*. Кодекс Республики Беларусь от 25 октября 2000 г. № 441-3, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь 31.10.2000, 2/219.

¹⁴ *О Национальном банке Республики Беларусь*, Закон Республики Беларусь от 14 декабря 1990 г. № 464-XII, Ведомости Верховного Совета Белорусской ССР, 1990 г., N 2, ст. 16.

¹⁵ *О банках и банковской деятельности в Республике Беларусь*, Закон Республики Беларусь от 14 декабря 1990 г. № 465-XII, Ведомости Верховного Совета Белорусской ССР, 1990 г., N 2, ст. 15.

¹⁶ *О Национальном банке Республики Беларусь и банках на территории республики*, Постановление Верховного Совета Республики Беларусь от 21 декабря 1990 г. № 475-XII, Ведомости Верховного Совета Белорусской ССР, 1990 г., N 2, ст. 17.

¹⁷ *Об утверждении Устава Национального банка Республики Беларусь*. Указ Президента Республики Беларусь от 13 июня 2001 г. № 320, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь 18.06.2001, 1/2748.

¹⁸ *Kodeks Bankowy RB*, art. 24, *Statut NBRB*, Dział 1, pkt 2.

W przypadku banku centralnego zawsze istnieje zależność wyboru jego zarządu od opcji politycznej, która sprawuje władzę w kraju jego umiejscowienia. Jedyną różnicą polega w tym przypadku na tym, czy władza, która określa, kto ma zarządzać bankiem centralnym, została wybrana demokratycznie, czy nie. Rodzaj wyboru tej władzy nie zmienia jednak faktu zależności wyboru zarządu banku centralnego od władzy, która go wybiera.

Do podstawowych zadań NBRB, określonych w *Kodeksie Bankowym*¹⁹ i *Statucie NBRB*²⁰, należą:

- utrzymywanie stabilności cen;
- zapewnienie stabilności systemu bankowego w Republice Białorusi;
- zapewnienie skutecznego, niezawodnego i bezpiecznego funkcjonowania systemu płatniczego;
- osiągnięcie zysku nie jest głównym celem NBRB.

Na podstawie *Kodeksu Bankowego NBRB*²¹ nie ma prawa udzielania kredytów dla finansowania deficytu budżetu państwa oraz do kupna państwowych papierów wartościowych na rynku pierwotnym. Na podstawie *Konstytucji RB*²² oraz *Kodeksu Bankowego*²³ NBRB reguluje stosunki kredytowe i obieg pieniądza, określa procedury rozliczeń pieniężnych i posiada wyłączne prawo do emisji pieniądza. NBRB opracowuje główne kierunki polityki pieniężnej, a wraz z rządem Republiki Białorusi gwarantuje realizację jednolitej polityki pieniężnej Republiki Białorusi, w kolejności ustalonej przez akty prawne Republiki Białorusi²⁴. Na podstawie *Kodeksu Bankowego*²⁵ i swojego *Statutu*²⁶ NBRB sprawuje też nadzór bankowy nad bankami i niebankowymi organizacjami finansowo-kredytowymi. Oznacza to, że nadzór bankowy w Republice Białorusi jest umiejscowiony w banku centralnym. NBRB podlega w następujący sposób Prezydentowi Republiki Białorusi²⁷. Prezydent Republiki Białorusi:

- powołuje, za zgodą Rady Republiki, Prezesa i Członków Zarządu NBRB;
- odwołuje, na podstawie obowiązujących przepisów i po powiadomieniu Rady Republiki, Prezesa i Członków Zarządu NBRB;
- wyznacza biegłego rewidenta do sporządzenia opinii i raportu z badania rocznego Sprawozdania Finansowego NBRB;
- zatwierdza roczne Sprawozdanie Finansowe NBRB.

W ostatnich latach prowadzona przez NBRB polityka pieniężna realizowała główne średniookresowe cele wyznaczone wcześniej w *Programie socjalno-ekonomicznego rozwoju Republiki Białorusi na lata 2016-2020*²⁸, zatwierdzonym Dekretem Prezydenta. Program określił zmniejszenie inflacji do 5% do końca 2020 roku jako główny średnioterminowy cel polityki pieniężnej.

¹⁹ Artykuł 25.

²⁰ Dział 1, pkt. 4, 5.

²¹ Artykuł 53, ustęp drugi.

²² Artykuł 136.

²³ Artykuł 7.

²⁴ Kodeks Bankowy, Artykuł 26, Statut NBRB, Dział 3, pkt 12.

²⁵ Artykuł 18.

²⁶ Dział 3, Art. 12.

²⁷ Kodeks Bankowy RB, Art. 24, Statut NBRB, Dział 1, pkt 3.

²⁸ *Об утверждении Программы социально-экономического развития Республики Беларусь на 2016-2020 годы*, Указ Президента Республики Беларусь от 15 декабря 2016 г. № 466, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь 27.12.2016, 1/16792, Rozdział 5, Polityka makroekonomiczna i rozwój środowiska instytucjonalnego, 5.4. Stworzenie prawidłowo funkcjonującego rynku finansowego, akapit 4.

Od 2015 roku NBRB realizuje politykę pieniężną przy pomocy strategii monetarnej. Polityka pieniężna w Republice Białorusi jest co roku wyznaczana i realizowana na podstawie *Głównych kierunków polityki pieniężno-kredytowej Republiki Białorusi (Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь)*, wydawanych na każdy następny rok kalendarzowy w postaci Dekretu Prezydenta Republiki Białorusi²⁹. Zgodnie z Art. 26 *Kodeksu Bankowego RB*, sporządzanie tego dokumentu i realizacja zawartych w nim postanowień należy do podstawowych funkcji NBRB, przy współpracy z Radą Ministrów RB. Dokument ten jest odpowiednikiem polskich *Założeń polityki pieniężnej*, uchwalanych w Polsce przez Radę Polityki Pieniężnej.

Strategicznym celem polityki monetarnej RB jest stabilność cen jako podstawa stabilnego i zbilansowanego rozwoju gospodarczego RB. Od roku 2015 NBRB realizuje corocznie zatwierdzaną politykę pieniężną przy pomocy strategii monetarnej. Celem pośrednim jest podaż szerokiej masy pieniądza (M3), a celem głównym – inflacja mierzona indeksem cen konsumpcyjnych.

---

²⁹ *Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2002 год*, Указ Президента Республики Беларусь от 8 ноября 2001 г. № 641, рег. номер в НРПА 1/3191 *Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2003 год*, Указ Президента Республики Беларусь от 22 ноября 2002 г. № 581, рег. номер в НРПА 1/4176 от 25 ноября 2002 г., *Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2004 год*, Указ Президента Республики Беларусь от 4 декабря 2003 г. № 554, рег. номер в НРПА 1/5155 от 5 декабря 2003 г., *Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2005 год*, Указ Президента Республики Беларусь от 10 сентября 2004 г. № 438, рег. номер в НРПА 1/5845 от 13 сентября 2004 г., *Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2006 год*, Указ Президента Республики Беларусь от 22 октября 2005 г. № 608, рег. номер в НРПА 1/7033 от 22 октября 2005 г., *Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2007 год*, Указ Президента Республики Беларусь от 30 ноября 2006 г. № 703, рег. номер в НРПА 1/8121 от 1 декабря 2006 г., *Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2008 год*, Указ Президента Республики Беларусь от 30 декабря 2007 г. № 687, рег. номер в НРПА 1/9276 от 3 января 2008 г., *Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2009 год*, Указ Президента Республики Беларусь от 29 августа 2008 г. № 460, рег. номер в НРПА 1/9980 от 1 сентября 2008 г., *Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2010 год*, Указ Президента Республики Беларусь от 7 декабря 2009 г. № 591, рег. номер в НРПА 1/11162 от 8 декабря 2009 г., *Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2011 год*, Указ Президента Республики Беларусь от 19 ноября 2010 г. № 597, рег. номер в НРПА 1/12107 от 20 ноября 2010 г., *Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2012 год*, Указ Президента Республики Беларусь от 23 декабря 2011 г. № 591, рег. номер в НРПА 1/13161 от 26 декабря 2011 г., *Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2013 год*, Указ Президента Республики Беларусь от 25 сентября 2012 г. № 419, рег. номер в НРПА 1/13764 от 26 сентября 2012 г., *Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2014 год*, Указ Президента Республики Беларусь от 31 декабря 2013 г. № 586, рег. номер в НРПА 1/14719 от 31 декабря 2013 г., *Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2015 год*, Указ Президента Республики Беларусь от 1 декабря 2014 г. № 551, рег. номер в НРПА 1/15430 от 2 декабря 2014 г., *Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2016 год*, Указ Президента Республики Беларусь от 18 декабря 2015 г. № 505, рег. номер в НРПА 1/16159 от 21 декабря 2015 г., *Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2017 год*, Указ Президента Республики Беларусь от 3 октября 2016 г. № 359, рег. номер в НРПА 1/16669 от 4 октября 2016 г., *Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2018 год*, Указ Президента Республики Беларусь от 31 декабря 2017 г. № 470, рег. номер в НРПА 1/17434 от 3 января 2018 г., *Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2019 год*, Указ Президента Республики Беларусь от 20 декабря 2018 г. № 484, рег. номер в НРПА 1/18075 от 23 декабря 2018 г., *Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2020 год*, Указ Президента Республики Беларусь от 31 октября 2019 г. № 402, рег. номер в НРПА 1/18652 от 05 ноября 2019 г., *Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2021 год*, Указ Президента Республики Беларусь от 22 декабря 2020 г. № 481, рег. номер в НРПА 1/19408 от 24 декабря 2020 г.

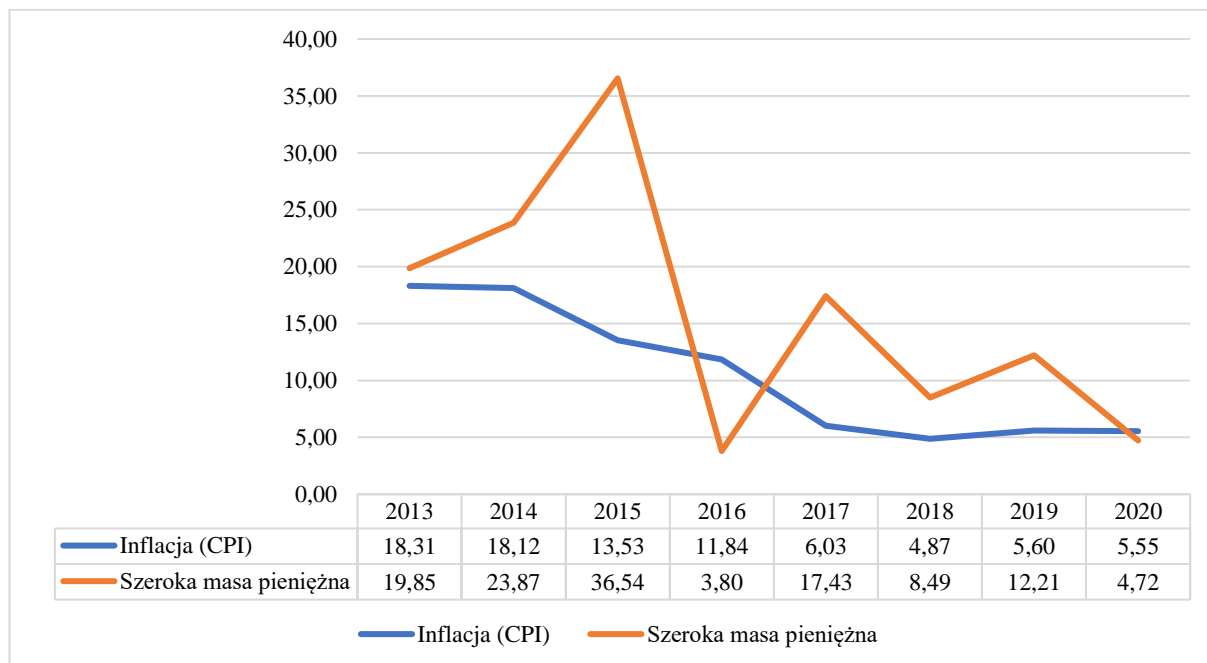
Na koniec roku 2021 cel inflacyjny został określony na poziomie nie wyższym niż 5% wzrostu r/r przy wzroście podaży szerokiej masy pieniądza w zakresie 7-10%. Na koniec roku 2020 był to cel inflacyjny na poziomie nie wyższym niż 5% wzrostu r/r przy wzroście podaży szerokiej masy pieniądza w zakresie 8-11%.

Od stycznia 2018 roku NBRB, w ramach przechodzenia w średnioterminowym okresie na strategię bezpośredniego celu inflacyjnego, używa stawki oprocentowania międzybankowych kredytów jednodniowych w walucie narodowej jako celu operacyjnego polityki monetarnej.

Głównymi instrumentami używanymi przez NBRB do osiągnięcia celów polityki monetarnej, realizowanej przy pomocy strategii monetarnej, są instrumenty regulujące płynność banków. Uchwalony przez NBRB *Regulamin w sprawie zasad regulujących płynność banków Republiki Białorusi*³⁰ określa operacje otwartego rynku, zwiększające płynność banków: kredyty, kredyty overnight, operacje Swap, operacje Repo i operacje zmniejszające płynność banków: depozyty overnight, emisje obligacji NBRB, operacje Reverse Repo. Realizacja poszczególnych operacji jest unormowana odpowiednimi Uchwałami Zarządu NBRB.

Obecnie *Główne kierunki polityki pieniężno-kredytowej Republiki Białorusi*, oprócz celu inflacyjnego i podaży szerokiej masy pieniądza, wyznaczają też wielkość mierzonych według metodologii IMF rezerw międzynarodowych wyrażonych w milionach USD, procentowy udział zagrożonych pożyczek (NPL – Non Performing Loan) w aktywach narażonych na ryzyko kredytowe i procentowy współczynnik dostępności zautomatyzowanego białoruskiego systemu płatniczego, za pomocą którego rozliczenia są zapewnione w ramach płatności przyjmowanych w płatności danego uczestnika.

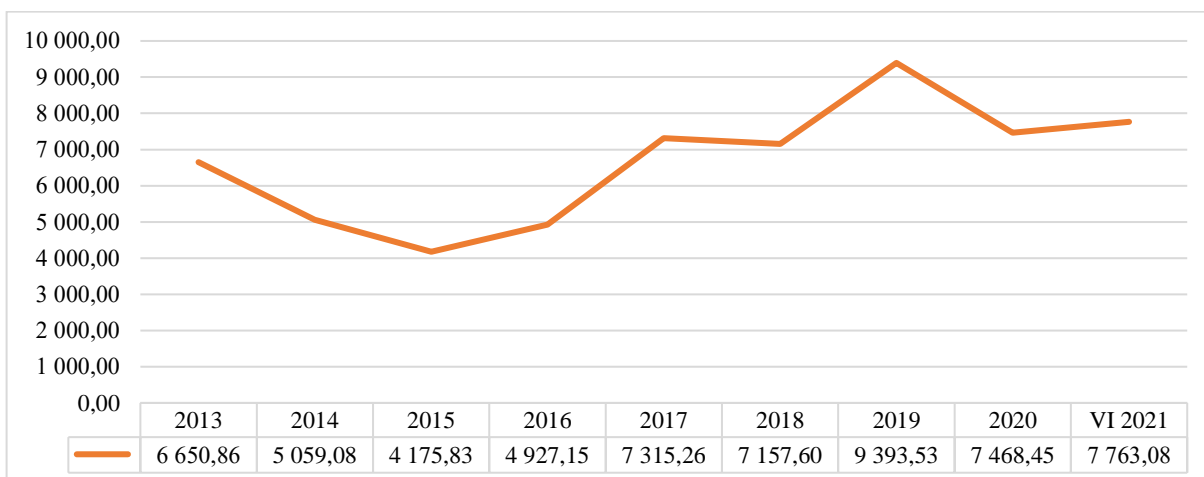
Wskazane w dalszej kolejności wykresy obrazują zmiany wymienionych powyżej wielkości i całkowitego długu państwowego w ostatnich latach.

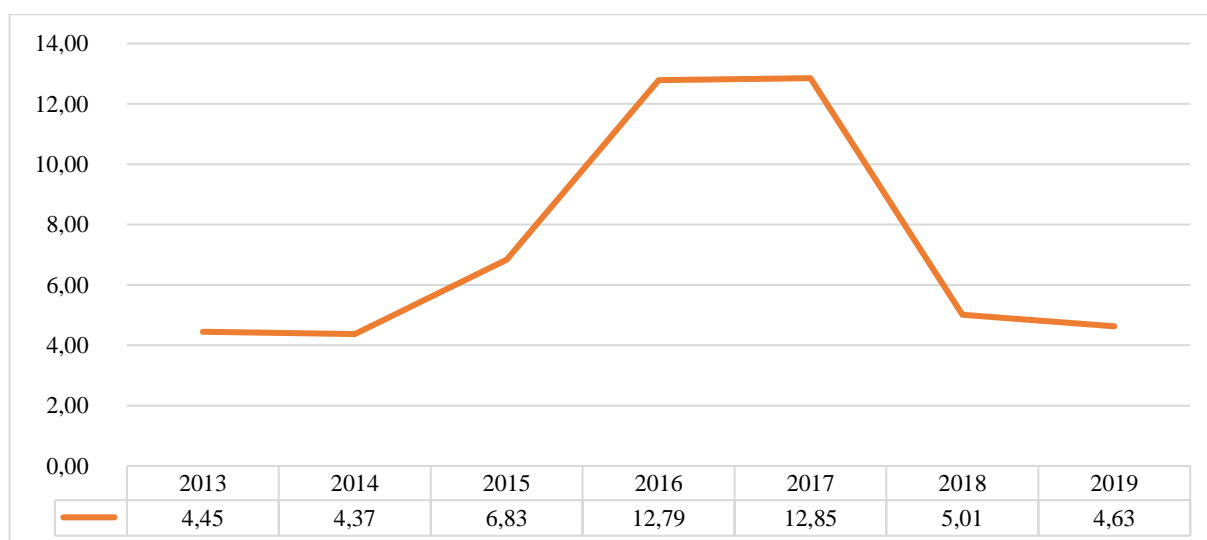
Wykres 2. Wzrost r/r inflacji (CPI) i szerokiej masy pieniężnej w % PKB.

Źródło: Bank Światowy, WDI (Excel).

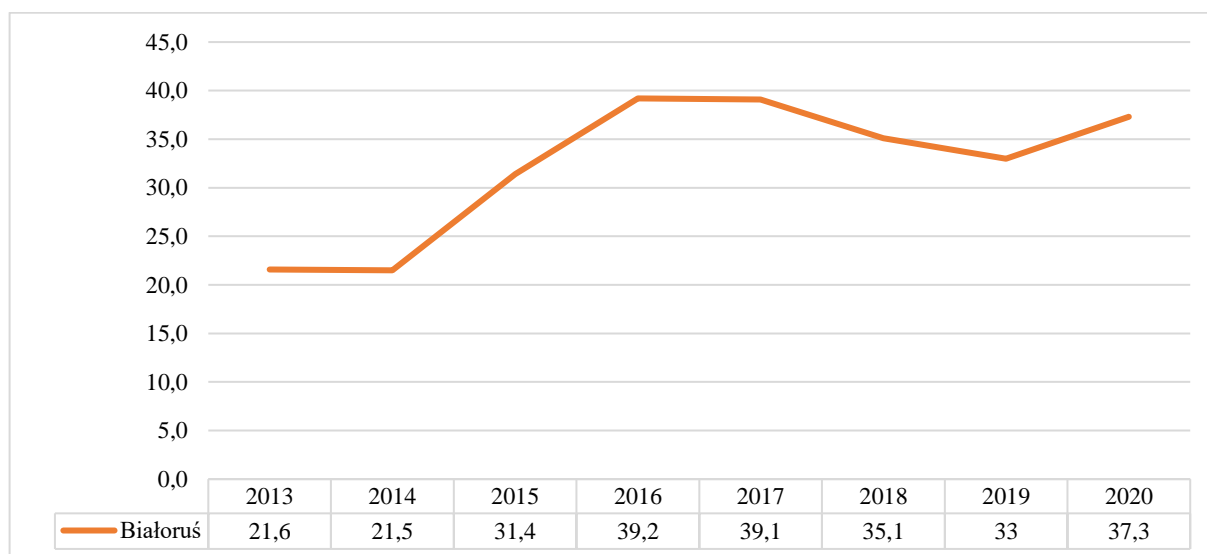
³⁰ Об утверждении Положения о принципах регулирования ликвидности банков Республики Беларусь Национальным банком Республики Беларусь, Постановление Правления Национального банка Республики Беларусь № 657, NBRB, Мінск, 30.12.2016.

Wykres 3. Rezerwy międzynarodowe na koniec roku według metodologii IMF, w mln USD.
Źródło: Ministerstwo Finansów RB.

Wykres 4. NPL – zagrożone pożyczki wyrażone w % aktywów narażonych na ryzyko kredytowe.
Źródło: Bank Światowy, WDI (Excel).

Wykres 5. Całkowity dług państwowy na koniec roku w % PKB.
Źródło: Ministerstwo Finansów Republiki Białorusi

Rezultaty realizacji polityki pieniężnej po ich zatwierdzeniu Dekretem Prezydenta RB są publikowane przez NBRB w corocznych Raportach Finansowych.

Stanowiące drugi stopień systemu bankowego banki komercyjne i niebankowe organizacje finansowo-kredytowe działają na podstawie przepisów *Kodeksu Bankowego* i *Statutu NBRB*.

W imieniu państwa regulowaniem działalności bankowej zajmuje się Narodowy Bank RB, realizując to poprzez³¹:

- rejestrację banków i niebankowych organizacji finansowo-kredytowych;
- licencjonowanie działalności bankowej;
- ustanawianie zakazów i ograniczeń dla banków i niebankowych organizacji finansowo-kredytowych;
- monitorowanie przestrzegania przez banki oraz niebankowe instytucje finansowe ustawodawstwa bankowego;
- nadzór bankowy;
- stosowanie środków nadzorczego reagowania przewidzianych w *Kodeksie Bankowym*;
- przyjmowanie (publikowanie) normatywnych aktów prawnych;
- wykonywanie innych funkcji, zgodnie z aktami ustawodawczymi Republiki Białorusi.

*Kodeks Bankowy*³² zdefiniował bank jako osobę prawną, która ma wyłączne prawo do wykonywania następujących podstawowych czynności bankowych:

- uzyskiwanie środków pieniężnych od osób fizycznych i prawnych w celu umieszczenia ich na rachunkach lub depozytach;
- umieszczanie określonych w poprzednim ustępie środków pieniężnych we własnym imieniu i na własny koszt, pod warunkiem spłaty płatności i terminu;
- otwieranie i prowadzenie rachunków bankowych osób fizycznych i prawnych.

Bank ma także prawo do wykonywania pozostałych określonych czynności bankowych. Warto zauważyć, że *Kodeks Bankowy*, definiując szeroki zakres czynności bankowych, wyklucza z nich wprost działalność ubezpieczeniową.

Przepisami *Kodeksu Bankowego* oprócz banków komercyjnych objęte są też działające na terenie Republice Białorusi niebankowe organizacje finansowo-kredytowe, dlatego są one także częścią drugiego stopnia systemu bankowego. *Kodeks Bankowy* umiejscawia niebankowe organizacje finansowo-kredytowe obok banków jako część systemu finansowo-kredytowego Republiki Białorusi.

*Kodeks Bankowy*³³ definiuje niebankową organizację finansowo-kredytową jako osobę prawną, mającą prawo do wykonywania wszystkich, z wyjątkiem wykonywania łącznie wszystkich określonych powyżej, a zastrzeżonych wyłącznie dla banków czynności bankowych, z tym że to NBRB decyduje, jakie spośród tych czynności może wykonywać określona instytucja.

W ten sposób sprawowanym przez NBRB nadzorem bankowym zostały również objęte instytucje prowadzące działalność tzw. shadow banking, w literaturze polskojęzycznej nazywaną bankowością równoległą lub potocznie nazywaną szarą bankowością. Dzięki takiemu rozwiązaniu systemowemu, w Białorusi został rozwiązany problem kontroli tzw. shadow banking.

³¹ Kodeks Bankowy, Artykuł 18.

³² Artykuł 8.

³³ Artykuł 9.

Działalność banków oraz niebankowych organizacji finansowo-kredytowych podlega licencjonowaniu, wykonywanemu przez NBRB na podstawie *Kodeksu Bankowego*³⁴ i *Statutu NBRB*³⁵. Otrzymanie licencji na działalność banku lub niebankowej organizacji finansowo-kredytowej, uregulowane Rozporządzeniem Zarządu NBRB³⁶ wraz z późniejszymi zmianami³⁷, wymaga spełnienia wymogów dotyczących:

- wielkości kapitału zakładowego;
- kwalifikacji zawodowych osób kierujących bankiem lub niebankową organizacją finansowo-kredytową, i.e. Zarządu, Rady Nadzorczej oraz osoby sprawującej funkcję Głównego Księgowego;
- pomieszczeń i ich technicznego wyposażenia oraz zabezpieczenia.

Wielkość wniesionego kapitału zakładowego, którego minimalna wielkość jest określana na podstawie *Kodeksu Bankowego*³⁸ Rozporządzeniem Zarządu NBRB³⁹, decyduje o uzyskaniu przez bank lub przez niebankową organizację finansowo-kredytową prawa do prowadzenia obsługi osób prawnych i osób fizycznych lub tylko do obsługi osób prawnych. Do 1 stycznia 2016 roku minimalny kapitał zakładowy był określany w euro, a od 1 stycznia 2016 roku określany jest w rublu białoruskim.

---

³⁴ Artykuł 18.

³⁵ Dział 3, pkt 12.

³⁶ *Об утверждении Инструкции о государственной регистрации банков и небанковских кредитно-финансовых организаций и лицензировании банковской деятельности*, Постановление Правления Национального банка Республики Беларусь от 7 декабря 2012 г. № 640, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь 19.01.2013, 8/26795.

³⁷ *О внесении дополнений и изменений в постановление Правления Национального банка Республики Беларусь от 7 декабря 2012 г. № 640*, Постановление Правления Национального банка Республики Беларусь от 8 апреля 2013 г. № 207, 19.04.2013, 8/27422, *О внесении дополнения и изменений в Инструкцию о государственной регистрации банков и небанковских кредитно-финансовых организаций и лицензировании банковской деятельности*, Постановление Правления Национального банка Республики Беларусь от 12 февраля 2014 г. № 75, 25.02.2014, 8/28389, *О внесении изменений и дополнений в некоторые постановления Правления Национального банка Республики Беларусь*, Постановление Правления Национального банка Республики Беларусь от 5 июня 2014 г. № 375, 19.06.2014, 8/28780, *О внесении изменений и дополнений в постановления Правления Национального банка Республики Беларусь от 30 ноября 2012 г. № 625 и от 7 декабря 2012 г. № 640*, Постановление Правления Национального банка Республики Беларусь от 26 ноября 2014 г. № 723, 22.12.2014, 8/29396, *О внесении изменений и дополнений в некоторые нормативные правовые акты Национального банка Республики Беларусь*, Постановление Правления Национального банка Республики Беларусь от 13 августа 2015 г. № 482, 04.09.2015, 8/30209, *О внесении дополнений и изменений в некоторые постановления Правления Национального банка Республики Беларусь*, Постановление Правления Национального банка Республики Беларусь от 30 ноября 2016 г. № 596, 14.12.2016, 8/31518.

³⁸ Art. 39 część pierwsza oraz Art. 75 część druga.

³⁹ *О минимальном размере уставного фонда банка*, Постановление Правления Национального банка Республики Беларусь от 23 июня 2015 г. № 380, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь, 01.07.2015, 8/30037 zmieniłone w związku z denominacją rubla białoruskiego przez *О внесении изменения в постановление Правления Национального банка Республики Беларусь от 23 июня 2015 г. № 380*, Постановление Правления Национального банка Республики Беларусь от 15 марта 2016 г. № 133, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь, 22.03.2016, 8/30778.

Kwalifikacje zawodowe osób kierujących bankiem, uregulowane Rozporządzeniem Zarządu NBRB⁴⁰, wraz z późniejszymi zmianami⁴¹, muszą być potwierdzone egzaminem zdanym przed Komisją kwalifikacyjną NBRB. W skład Rady Nadzorczej banku musi wchodzić co najmniej dwóch niezależnych członków, przy czym niezależność jest rozumiana jako niezależność osobowa i kapitałowa.

W procesie budowy w Republice Białorusi nowoczesnego systemu bankowego, rynkowo zorientowanego i niezależnego, dużą rolę odegrała prywatyzacja tego sektora ze znaczącym udziałem zagranicznych banków, a także powstawanie oddziałów banków zachodnich.

Pojawienie się dobrze określonej i solidnie osadzonej w rzeczywistości gospodarczej własności prywatnej, wraz z rynkowymi regułami gospodarczymi, zaczęło kreować w procesie transformacji gospodarki Republiki Białorusi powstawanie sektora prywatnych średnich i małych przedsiębiorstw. Do ich funkcjonowania i obsługi potrzebne są banki komercyjne, w początkowym okresie transformacji niekoniernie duże i niekoniernie świadczące usługi dla ludności, usługi dla dużych firm czy też tylko określoną gamę usług bankowych.

Obsługa operacji gospodarczych w zmieniającej się gospodarce wymagała wprowadzenia nowych produktów w systemie bankowym oraz nowych sposobów dokonywania przez banki krajowe operacji międzynarodowych, służących do realizacji zawieranych transakcji. Banki krajowe, częściowo sprywatyzowane, stały się bankami komercyjnymi i podobnie jak przedsiębiorstwa państwowe stały się własnością kapitału krajowego lub zagranicznego.

W wyniku rozwoju sektora bankowego powstały też, obok sprywatyzowanych banków, nowe banki komercyjne. Banki komercyjne w procesie rozwoju systemu bankowego zaczęły oferować nowe produkty bankowe. Z czasem, w związku z rosnącą konkurencją krajową i zagraniczną, a także z ekspansją gospodarczą dobrze rozwiniętych podmiotów gospodarczych, w tym także banków, nastąpiła konsolidacja w poszczególnych sektorach gospodarki.

---

⁴⁰ *Об установлении квалификационных требований и требований к деловой репутации, предъявляемых к независимым директорам и иным членам совета директоров (наблюдательного совета), членам коллегиального исполнительного органа банка, открытого акционерного общества "Банк развития Республики Беларусь", небанковской кредитно-финансовой организации, руководителям и главным бухгалтерам банка, открытого акционерного общества "Банк развития Республики Беларусь", небанковской кредитно-финансовой организации, их заместителям, определении случаев и порядка проведения оценки соответствия квалификационным требованиям и требованиям к деловой репутации этих лиц, а также установлении порядка проведения аттестации на право получения сертификата профессионального бухгалтера банка и подтверждения квалификации лицами, имеющими этот сертификат, Постановление Правления Национального банка Республики Беларусь от 19 декабря 2012 г. № 669, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь, 19.01.2013, 8/26796.*

⁴¹ *О внесении изменений и дополнений в постановление Правления Национального банка Республики Беларусь от 19 декабря 2012 г. № 669, Постановление Правления Национального банка Республики Беларусь от 21 октября 2013 г. № 601, 08.11.2013, 8/28058, О внесении изменений и дополнений в некоторые постановления Правления Национального банка Республики Беларусь, Постановление Правления Национального банка Республики Беларусь от 26 декабря 2013 г. № 786, 19.02.2014, 8/28369, О внесении изменений и дополнений в некоторые постановления Правления Национального банка Республики Беларусь, Постановление Правления Национального банка Республики Беларусь от 5 июня 2014 г. № 375, 19.06.2014, 8/28780, О внесении изменений и дополнений в некоторые нормативные правовые акты Национального банка Республики Беларусь, Постановление Правления Национального банка Республики Беларусь от 13 августа 2015 г. № 482, 04.09.2015, 8/30209, Об особенностях надзора за открытым акционерным обществом "Банк развития Республики Беларусь" и внесении дополнений изменений в некоторые нормативные правовые акты Национального банка Республики Беларусь, Постановление Правления Национального банка Республики Беларусь от 29 июня 2016 г. № 361, 21.07.2016, 8/31115, О внесении дополнений и изменений в некоторые постановления Правления Национального банка Республики Беларусь, Постановление Правления Национального банка Республики Беларусь от 30 ноября 2016 г. № 596, 14.12.2016, 8/31518.*

Związłą analizę transformacji systemu finansowego krajów byłego bloku wschodniego przedstawił prof. L. Balcerowicz (Balcerowicz, Gelb, 1995, s. 24, 25):

Ze względu na charakter systemu bankowego w poprzednim okresie, banki w momencie podejmowania programów stabilizacyjnych z reguły były biernymi i niedoświadczonymi kredytodawcami. Przesuwanie terminów spłaty długów i kapitalizacja zaległych odsetek doprowadziły do powstania wyraźnego dualizmu finansowego z silnym skupieniem kredytów udzielonych ograniczonej grupie zwykle mniej zyskownych przedsiębiorstw. W toku reformy w sektorze bankowym przynajmniej tych krajów, w których reformy były bardziej zaawansowane dokonywał się proces zdobywania nowych doświadczeń, w wyniku którego firmy ponoszące straty stopniowo zaczęły odczuwać ograniczenia finansowe.

Głównym celem reformy systemu finansów realizowanej w trakcie transformacji gospodarki jest, oprócz poprawy ogólnego poziomu usług bankowych, rozwiązanie sprawy alokacji nagromadzonych złych długów które po stabilizacji nie są już zjadane przez inflację, lecz raczej narastają pod wpływem dodatnich realnych stóp procentowych. Drugim ważnym celem jest zapewnienie by nowe kredyty kierowały się do wypłacalnych, rosnących przedsiębiorstw a nie do firm, w których po niedługim czasie stworzyłyby kolejny problem złych długów.

Początkowy okres transformacji systemu bankowego zastał banki w Białorusi, tak jak w wielu krajach bloku wschodniego, z poważnym problemem zadłużenia zagranicznego w obcych walutach oraz złych długów, kredytów udzielonych w poprzednim okresie, a więc w innej rzeczywistości gospodarczej i politycznej, dużym firmom państwowym.

Zagraniczne długi Białorusi i byłych republik ZSRR zostały jednak przejęte przez Rosję, która następnie wynegocjowała z Klubem Paryskim ich restrukturyzację.

W celu restrukturyzacji zadłużenia firm państwowych w bankach państwowych, obsługi finansowania państwowych przedsięwzięć projektów inwestycyjnych oraz zarządzania wolnymi środkami budżetu państwa, w roku 2011 Dekretem Prezydenta Republiki Białorusi⁴², uzupełnionym następnie dziewięcioma kolejnymi Dekretami Prezydenta Republiki Białorusi⁴³, został powołany Bank Rozwoju Republiki Białorusi.

⁴² *О создании открытого акционерного общества «Банк развития Республики Беларусь»*, Указ Президента Республики Беларусь от 21 июня 2011 г. № 261, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь, 2011 г., № 71, 1/12628.

⁴³ *О внесении дополнений и изменений в Указ Президента Республики Беларусь от 21 июня 2011 г. № 261*. Указ Президента Республики Беларусь от 24 января 2013 г. № 45, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь от 28.01.2013, 1/14033. *Об отдельных вопросах деятельности открытого акционерного общества "Банк развития Республики Беларусь"*. Указ Президента Республики Беларусь от 19 декабря 2014 г. № 600, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь от 20.12.2014, 1/15491. *Об отдельных вопросах налогообложения, бухгалтерского учета, переоценки имущества и взимания арендной платы*. Указ Президента Республики Беларусь от 21 июля 2014 г. № 361, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь от 22.07.2014, 1/15176. *О некоторых вопросах приобретения активов банков, сформированных при кредитовании организаций деревообрабатывающей промышленности, и уточнении лимита внутреннего государственного долга*. Указ Президента Республики Беларусь от 24 июня 2015 г. № 257, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь от 25.06.2015, 1/15866. *О внесении изменений и дополнений в указы Президента Республики Беларусь*. Указ Президента Республики Беларусь от 31 мая 2016 г. № 184, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь от 03.06.2016, 1/16438. *О налогообложении и взимании арендной платы за земельные участки*. Указ Президента Республики Беларусь от 31 декабря 2015 г. № 538, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь от 13.01.2016, 1/16207. *Об изменении указов Президента Республики Беларусь*. Указ Президента Республики Беларусь от 19 декабря 2019 г. № 467, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь от 20.12.2019, 1/18731. *Об изменении указов Президента Республики Беларусь*. Указ Президента Республики Беларусь от 4 февраля 2021 г. № 39, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь от 05.02.2021, 1/19488. *О создании и деятельности деревообрабатывающего холдинга*. Указ Президента Республики Беларусь от 3 марта 2021 г. № 78, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь от 04.03.2021, 1/19545.

Jest to specyficzna instytucja finansowa, która w rozumieniu przepisów *Kodeksu Bankowego* nie jest bankiem⁴⁴, w związku z czym podlega odrębnym przepisom, ustanowionym dla jej powołania i działania. W związku z tym, że Bank Rozwoju Republiki Białorusi nie jest bankiem w rozumieniu przepisów *Kodeksu Bankowego*, Zarząd NBRB wydał odpowiednie rozporządzenie w celu objęcia go swoim nadzorem⁴⁵.

Bank Rozwoju Republiki Białorusi przejął od banków komercyjnych złe długi przedsiębiorstw państwowych i nadal zajmuje się ich restrukturyzacją, co pozwoliło bankom komercyjnym na rozpoczęcie stabilnego działania. Kontrolny pakiet akcji reprezentujących 95,473% kapitału zakładowego Banku Rozwoju RB, należący do Rady Ministrów, jest w jego imieniu w posiadaniu Skarbu Państwa (Государственный комитет по имуществу Республики Беларусь), wykonującego funkcje wynikające z posiadania tych akcji. Zgodnie z Dekretem Prezydenta powołującym Bank Rozwoju Republiki Białorusi, instytucja ta odpowiada całym swoim majątkiem za swoje zobowiązania, a w przypadku jego niedostatecznej wartości odpowiedzialność subsydiarną (zastępczą) ponosi Republika Białorusi. Odpowiedzialność subsydiarna Republiki Białorusi dotyczy obligacji Banku Rozwoju Republiki Białorusi⁴⁶. W przypadku wystąpienia odpowiedzialności subsydiarnej organem występującym w imieniu Republiki Białorusi jest Rada Ministrów RB⁴⁷.

W ramach realizacji swoich zadań Bank Rozwoju RB nie może dokonywać operacji bankowych z osobami fizycznymi i w gotówce. W celu realizacji podstawowego zadania, jakim jest restrukturyzacja złych długów przedsiębiorstw państwowych przejętych od banków komercyjnych, działalność Banku Rozwoju RB została unormowana Rozporządzeniem Rady Ministrów. Tryb i warunki finansowania programów zatwierdzonych przez Prezydenta RB i (lub) rząd Republiki Białorusi zostały określone w Rozporządzeniu wydanym przez Radę Ministrów i NBRB. Tryb i warunki udzielania przez Bank Rozwoju RB kredytów eksportowych nierezydentom RB dla realizowania dostaw towarów, robót i usług dla rezydentów RB został z kolei unormowany w Rozporządzeniu Rady Ministrów.

Do wspierania i intensyfikacji procesów prywatyzacyjnych w Republice Białorusi w roku 2011 Dekretem Prezydenta została powołana Narodowa Agencja Inwestycji i Prywatyzacji⁴⁸ (dalej – Agencja), która wcześniej została przekształcona z instytucji państwowej podległej Rządowi w instytucję państwową podległą Ministerstwu Gospodarki. Oznaczało to nowy etap w działalności Agencji. Głównymi celami Agencji są: przyciąganie inwestycji zagranicznych, intensyfikacja procesów prywatyzacyjnych oraz wspieranie nawiązywania współpracy pomiędzy republikańskimi organami administracji państwowej, samorządowymi organami wykonawczymi i inwestorami.

Zgodnie ze statutem, Agencja uczestniczy w kształtowaniu polityki w zakresie przyciągania bezpośrednich inwestycji zagranicznych, współpracuje z korporacjami transnarodowymi w celu tworzenia wspólnych przedsiębiorstw, realizuje działania w zakresie kształtowania wizerunku

⁴⁴ Zgodnie z dekretem Prezydenta RB powołującym Bank Rozwoju Republiki Białorusi, punkt 1.1.

⁴⁵ *Об особенностях надзора за открытым акционерным обществом «Банк развития Республики Беларусь» и внесении дополнений и изменений в некоторые нормативные правовые акты Национального банка Республики Беларусь*, Постановление Правления Национального банка Республики Беларусь 29 июня 2016 г. № 361, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь, 26.07.2016, 8/31115.

⁴⁶ Punkt 2¹ Dekretu Prezydenta

⁴⁷ *Об отдельных вопросах деятельности открытого акционерного общества «Банк развития Республики Беларусь»*, Указ Президента Республики Беларусь 19 декабря 2014 г. № 600, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь, 23.12.2014, 1/15491.

⁴⁸ *О создании государственного учреждения "Национальное агентство инвестиций и приватизации"*, Указ Президента Республики Беларусь от 25 мая 2010 г. № 273, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь № 132, 3 июня 2010 г., 1/11670.

inwestycyjnego kraju, tworzy i aktualizuje bazę danych o działalności inwestycyjnej, renderuje wsparcie projektowe itp.

Obecnie Agencja bierze udział w trwających przygotowaniach do prywatyzacji ośmiu przedsiębiorstw. Są to „Belgazstroj”, „Mińska Fabryka Margaryny”, „Avtomagistral”, „Trust Budowlano-Montażowy nr 8”, „Fabryka Konstrukcji Żelbetowych Baranowicze”, „Medlplast”, „Konfa”, „Belsantechmontazh 2”.

Banki komercyjne, niezależnie od struktury własnościowej, w głównej mierze obsługując gospodarkę krajową, stają się częścią międzynarodowego systemu finansowego. Do realizacji wolności działań banków na rynkach finansowych potrzebne są odpowiednie, wzorowane na istniejących, standardy ich działania i ich nadzoru. Dla bezpieczeństwa działania oraz możliwości pełnego uczestnictwa w międzynarodowych rynkach finansowych system bankowy powinien podlegać silnemu nadzorowi bankowemu, spełniającemu aktualnie obowiązujące standardy międzynarodowe.

Osobną kwestią, związaną z nadzorem bankowym, jest jego umiejscowienie w strukturze systemu finansowego. Chodzi o odpowiedź na pytanie: czy nadzór bankowy powinien być umiejscowiony przy banku centralnym, czy w osobnej instytucji?

W literaturze można znaleźć wiele pozycji na ten temat, ale wciąż najważniejszą wydaje się być publikacja z 1995 roku pt. *Czy polityka monetarna i nadzór bankowy powinny być rozdzielone?* (Goodhart, Schoenmaker, 1995, s. 539-560). Jej autorzy przebadali przypadki 104 kryzysów bankowych w latach 1974-1993, w wyniku których banki upadły lub zostały uratowane. Stwierdzają oni, że na świecie nie ma jednego dobrego modelu nadzoru nad bankami. Sprawowanie nadzoru przez bank centralny sprzyjało bardziej temu, żeby upadające banki były ratowane przez inne instytucje niż na koszt podatników. Natomiast jeżeli bank centralny angażuje się bezpośrednio w nadzór bankowy, to wtedy przejmuje ryzyko kredytowe i to jest zdaniem autorów główny argument za wydzieleniem nadzoru. Równocześnie, zdaniem autorów, skupienie nadzoru i polityki monetarnej w jednym ręku daje większą szansę, że bank centralny będzie w stanie zapobiegać rozszerzaniu się kryzysu na cały system.

W Republice Białorusi został utworzony silny nadzór bankowy, realizujący funkcje licencyjną regulacyjną, kontrolną i dyscyplinującą, umiejscowiony przy Narodowym Banku Republiki Białorusi. Od roku 2009 banki są zobowiązane do wprowadzania oraz wypełniania norm ostrożnościowych standardów bezpiecznego funkcjonowania, zgodnych z kolejnymi rekomendacjami Basel. Rekomendacje Basel III, które miały być początkowo wprowadzone w życie w 2019 roku i następnie ostatecznie w 2022 roku, zostały wprowadzone w Białorusi już w roku 2019. Osiągane przez banki współczynniki bezpiecznego funkcjonowania są systematycznie wyraźnie wyższe od wymaganych. Z tego też m.in. względu system bankowy okazał się też w niewielkim stopniu wrażliwy na skutki kryzysu finansowego w latach 2007-2009.

Istotną cechą systemu bankowego RB jest bezpieczeństwo depozytów bankowych. Na podstawie Dekretu Prezydenta *O gwarancjach bezpieczeństwa środków pieniężnych osób fizycznych znajdujących się na rachunkach i depozytach bankowych*⁴⁹ środki pieniężne osób fizycznych znajdujące się w bankach i w niebankowych instytucjach finansowych w Republice Białorusi są gwarantowane przez państwo w 100% ich wartości. Dotyczy to wszystkich depozytów w walucie rubla białoruskiego i innych walutach, przyjętych od osób będących zarówno

⁴⁹ *О гарантиях сохранности денежных средств физических лиц, размещенных на счетах и (или) в банковские вклады (депозиты)*, Декрет Президента Республики Беларусь 4 ноября 2008 г. N 22, “Советская Белоруссия”, № 210, 06.11.2008, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь, 12.11.2008, № 265, 1/10194, pkt 1.1.

rezydentami, jak i nierezydentami. Gwarancje te nie dotyczą osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

W grudniu 2008 roku, na podstawie Ustawy *O gwarantowanym zwrocie wkładów (depozytów) osób fizycznych*⁵⁰, do realizacji tych gwarancji została powołana instytucja rządowa – Agencja Gwarancji Zwrotu Depozytów Bankowych (depozytów) Osób Fizycznych (Агентство по гарантированному возмещению банковских вкладов (депозитов) физических лиц – The Agency of Deposit Compensation).

Środki pieniężne Agencji pochodzą z:

- jednorazowego początkowego przekazania środków pieniężnych z budżetu państwa;
- jednorazowego początkowego wkładu pieniężnego wniesionego przez NBRB;
- jednorazowych początkowych wkładów środków pieniężnych wnoszonych przez pozostałe banki i organizacje finansowo-kredytowe w momencie ich rejestracji;
- corocznych odpisów z zysku NBRB;
- kwartalnych wkładów pozostałych banków i organizacji finansowo-kredytowych, wpłacanych według określonej prawem stawki na podstawie przyjmowanych przez nie depozytów. Wnoszone wkłady stanowią dla banków i organizacji finansowo-kredytowych koszty uzyskania przychodu;
- kredytów i pożyczek, zaciąganych przez Agencję m.in. pod gwarancje NBRB oraz z pożyczek ze środków budżetowych, w przypadku braku środków na realizację statutowych celów działalności Agencji.

Agencja może inwestować wolne środki pieniężne wyłącznie w depozyty w NBRB oraz w papiery wartościowe emitowane przez państwo lub przez NBRB.

Agencja wykonuje swoją działalność samodzielnie, a za jej realizację odpowiada przed Radą Ministrów RB i NBRB. Zgodnie z *Ustawą o gwarantowanym zwrocie wkładów (depozytów) osób fizycznych*⁵¹ za niewypełnione zobowiązania Agencji odpowiada państwo.

Nadzór nad całym rynkiem finansowym w Republice Białorusi jest rozproszony i jest sprawowany przez Ministerstwo Finansów i Narodowy Bank RB. Ministerstwo Finansów sprawuje nadzór nad rynkiem ubezpieczeniowym i rynkiem papierów wartościowych, działalnością giełdy, działalnością podmiotów prowadzących zawodową, profesjonalną działalność na rynku finansowym podczas gdy Narodowy Bank RB nadzoruje działalność banków, instytucji finansowo-kredytowych, instytucji leasingowych, instytucji zaangażowanych w mikrofinansowanie.

Od kilku lat przygotowane są już projekty aktów prawnych, w wyniku których wejścia w życie nadzór nad całym rynkiem finansowym będzie sprawowany przez Narodowy Bank RB, jednak nadal nie wiadomo, kiedy nastąpi ich uchwalenie. Zgodnie z obowiązującym porządkiem ustanawiania prawa w Republice Białorusi, taka zmiana wymaga formy dekretu Prezydenta RB.

Zapis o zaleceniu rozpatrzenia wprowadzenia jednolitego nadzoru nad rynkiem finansowym, sprawowanego przez NBRB został już zawarty w Dekrecie Prezydenta RB *O zatwierdzeniu Programu socjalno-ekonomicznego rozwoju Republiki Białorusi na lata 2016-2020*, natomiast w *Strategii rozwoju rynku finansowego RB do 2020 roku*⁵², uchwalonej przez Radę Ministrów RB i NBRB, została zawarta propozycja rozdzielenia w strukturze Ministerstwa Finansów

⁵⁰ *О гарантированном возмещении банковских вкладов (депозитов) физических лиц*, Закон Республики Беларусь от 8 июля 2008 г. № 369-З Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь, 18.07.2008, № 172, Дział 4, 2/1466.

⁵¹ Artykuł 13, ustęp drugi.

⁵² *О стратегии развития финансового рынка Республики Беларусь до 2020 года*, Постановление Совета Министров Республики Беларусь, Национального банка Республики Беларусь от 28 марта 2017 г. № 229/6, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь 31.03.2017, 5/43529, Rozdział 4, Rozwój sektora ubezpieczeniowego, akapit 6.

sprawowania funkcji regulatora rynku ubezpieczeń oraz funkcji właścicielskiej organizacji ubezpieczeniowych, w celu zwiększenia niezależności operacyjnej organu nadzorczego dla rynku ubezpieczeń i wyeliminowania konfliktu interesów.

Stan sektora bankowego i systemu finansowego regularnie jest monitorowany przez NBRB i prezentowany w publikowanych przez NBRB Rocznych Raportach Finansowych⁵³, Rocznych Raportach dotyczących stabilności finansowej państwa⁵⁴ oraz kwartalnych Raportach o stanie sektora bankowego⁵⁵.

Stabilność systemu finansowego może być zdefiniowana jako stan, w którym pełni on swoje funkcje w sposób ciągły i efektywny, nawet w przypadku wystąpienia nieoczekiwanych i niekorzystnych zaburzeń o znacznej skali.

W celu lepszego nadzoru nad stabilnością finansową Białorusi Rada Ministrów RB wraz z NBRB powołały wspólną Uchwałę w 2016 roku Radę Stabilności Finansowej⁵⁶. Rada jest stałym organem kolegialnym, utworzonym dla koordynacji działań mających na celu zapewnienie stabilności finansowej. Do zadań Rady należy m.in. rozwój mechanizmów rozwiązywania kryzysów na rynku finansowym oraz koordynacja działań organów państwowych upoważnionych do regulacji i nadzoru rynku finansowego.

Białoruś regularnie dostarcza dane⁵⁷ do Międzynarodowego Funduszu Walutowego (IMF) i Banku Światowego (WB) oraz bierze udział w Programie Oceny Sektora Finansowego (FSAP – Financial Sector Assessment Program) (*Factsheet. Financial Sector Assessment Program (FSAP)*, 2010; *Factsheet. The Financial Sector Assessment Program (FSAP)*, 2014), prowadzonym przez te dwie organizacje. Analizy tych danych przez IMF i WB oraz opublikowane oceny jednoznacznie potwierdzają stabilność systemu finansowego i systemu bankowego Republiki Białorusi. Dane i analizy zawarte w publikowanych przez Narodowy Bank Republiki Białorusi (NBRB) Rocznych Raportach Finansowych, rocznych Raportach dotyczących stabilności finansowej państwa oraz kwartalnych Raportach o stanie sektora bankowego potwierdzają stabilność systemu bankowego i systemu finansowego, osiągniętą w wyniku przemian, które w nich zaszły.

Podsumowując kompleksowe oceny dokonane przez IMF i NBRB, można stwierdzić, że potwierdzają one trwałą stabilność systemu finansowego Białorusi.

O pozytywnej ocenie systemu finansowego może też świadczyć ostatnia emisja Euroobligacji Białorusi wyemitowanych 24 czerwca 2020 roku na łączną kwotę 1,25 mld USD, gdzie Księga popytu zawierała listę 170 inwestorów zagranicznych na łączną kwotę 4,8 mld USD.

W roku 2020 Białoruś uzyskała pożyczkę od Międzynarodowego Banku Odbudowy i Rozwoju w wysokości 90 mln euro na wsparcie systemów opieki zdrowotnej podczas pandemii, zaś w ramach wspierania wysiłków rządu w walce z Covid-19 uzyskała dofinansowanie z Eurazjatyckiego Funduszu Stabilizacji i Rozwoju w wysokości 500 mln USD.

⁵³ *Отчет Национального банка.*

⁵⁴ *Финансовая стабильность в Республике Беларусь.*

⁵⁵ *Банковский сектор Республики Беларусь, Краткая характеристика устойчивости функционирования.*

⁵⁶ *О Совете по финансовой стабильности*, Постановление Совета Министров Республики Беларусь, Национального банка Республики Беларусь от 13 июня 2016 г. № 454/16, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь 15.06.2016, 5/42205.

⁵⁷ Wszystkie dane do obliczania przez IMF wskaźników stabilności finansowej dla Republiki Białorusi są dostarczane przez Departament Skonsolidowanej Informacji Statystycznej podlegający Dyrektoriatowi Bilansu Płatności i Bankowych Statystyk NBRB.

Przystąpienie Ministerstwa Finansów RB na początku 2021 roku do IOSCO⁵⁸ w charakterze członka stowarzyszonego również przyczynia się do integracji rynku papierów wartościowych Białorusi ze światowym systemem finansowym.

Osobną kwestią, związaną z procesem transformacji gospodarczej krajów byłego bloku wschodniego, była wymienialność waluty krajowej, która jest warunkiem koniecznym do normalnego funkcjonowania rozwiniętej gospodarki rynkowej. Wymienialność waluty i proces jej wprowadzania, wraz z równoczesnym znoszeniem restrykcji walutowych, też postawiły nowe zadania, zarówno dla banków krajowych, jak i banku centralnego.

Działalność gospodarcza w rozwiniętej gospodarce rynkowej wymaga dokonywania przez podmioty gospodarcze operacji walutowych oraz realizacji transferów walutowych. W trakcie przechodzenia do gospodarki rynkowej banki Republiki Białorusi musiały „nauczyć się” dokonywania tych transakcji, realizacji transferów oraz uczestnictwa w zagranicznych rynkach finansowych.

Regulacje dotyczące transferów środków pieniężnych w Republice Białorusi, podobnie jak w pozostałych krajach byłego obozu socjalistycznego, początkowo zajmowały się oddzielnie środkami w walucie krajowej i środkami w walucie obcej. Wynikało to z silnej kontroli państwa nad obrotem obcą walutą, spowodowanej jej niedoborem w gospodarkach tych krajów oraz z oficjalnego kursu wymiany, nieprzystającego do rzeczywistej (czarnorynkowej – poprawnie mówiąc wolnorynkowej) wartości.

Z upływem czasu obrót obcą walutą podlegał jednak coraz większej liberalizacji, nawet w krajach z centralnie sterowaną gospodarką. Tak też się działo i w Republice Białorusi.

W Republice Białorusi, podobnie jak w pozostałych krajach byłego obozu socjalistycznego, czyli w tzw. w państwach bloku wschodniego, obowiązywała obowiązkowa sprzedaż walut obcych. Było to podyktowane potrzebą tworzenia rezerw walutowych koniecznych do regulowania przez państwo zewnętrznych zobowiązań w walutach obcych, a także potrzebą posiadania środków stabilizacji kursu waluty krajowej, w tym do ewentualnych interwencji walutowych.

Rezerwy walutowe RB były tworzone ze środków pochodzących z obowiązkowej sprzedaży walut przez podmioty gospodarcze, w tym osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą oraz z podatku nakładanego na przychody w walutach obcych.

Ostatnim aktem dotyczącym obowiązkowej sprzedaży walut jest wydany w dniu 31 lipca 2018 roku Dekret Prezydenta *O uchynieniu obowiązkowej sprzedaży walut*⁵⁹, który wszedł w życie w dniu 3 sierpnia 2018 roku i zobowiązał Radę Ministrów RB i NBRB do odpowiedniego dostosowania obowiązujących przepisów w 6-miesięcznym terminie. Dekret zwolnił osoby prawne i indywidualnych przedsiębiorców będących rezydentami RB, a zdefiniowanych w Ustawie z 22 lipca 2003 roku *Regulacje walutowe i kontrola dewizowa*⁶⁰, z obowiązkowej sprzedaży walut na wewnętrznym rynku walutowym RB, kończąc tym samym w historii Republiki Białorusi okres ograniczonej swobody dysponowania środkami dewizowymi.

Rynek finansowy Republiki Białorusi jest w dalszym ciągu w fazie rozwoju związanego z powolną, ale trwającą transformacją gospodarczą.

⁵⁸ Międzynarodowa Organizacja Komisji Papierów Wartościowych (ang. International Organization of Securities Commissions) w skrócie IOSCO – organizacja zrzeszająca instytucje regulujące i nadzorujące rynki finansowe z różnych krajów świata.

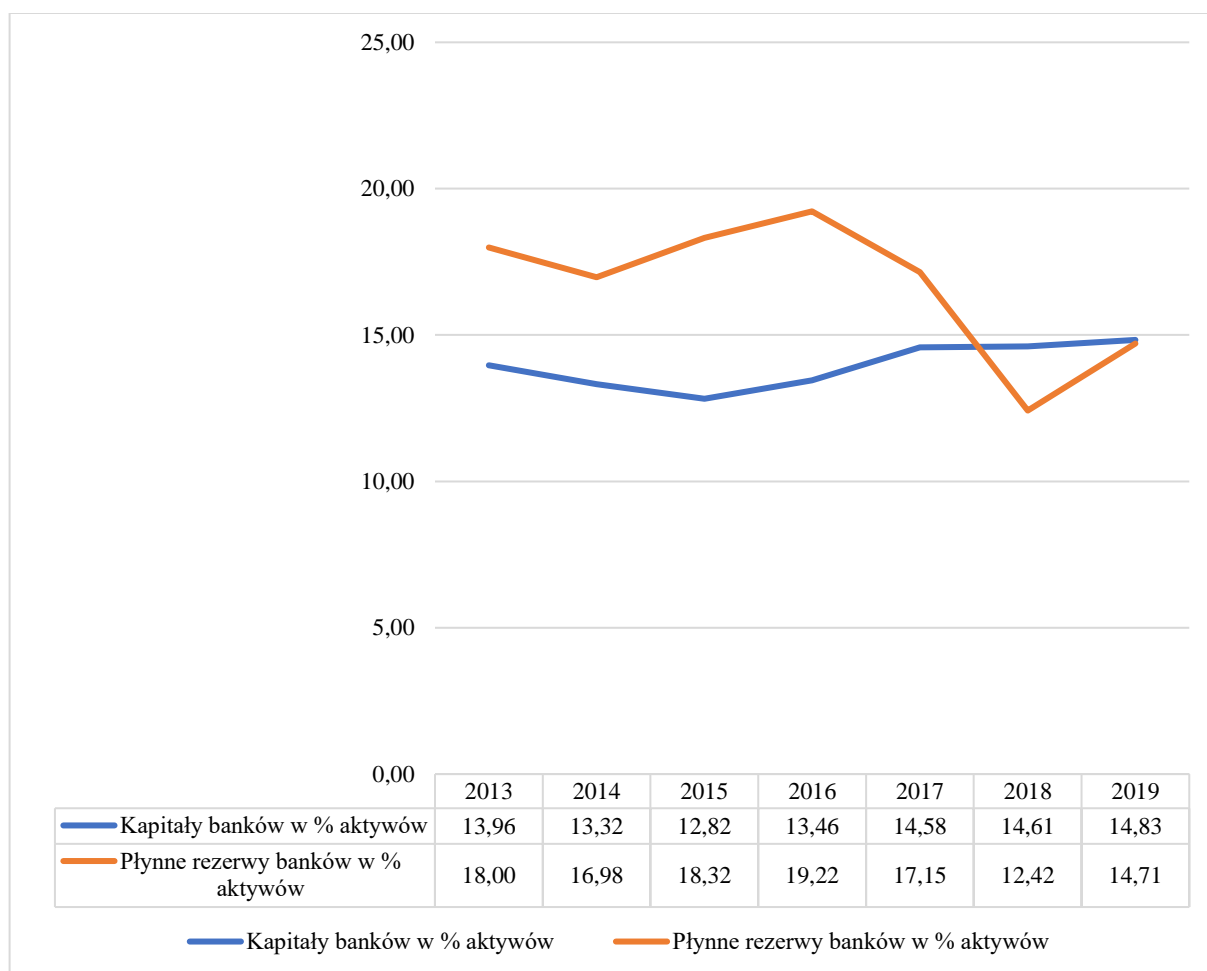
⁵⁹ *Об отмене обязательной продажи иностранной валюты*, Указ Президента Республики Беларусь от 31 июля 2018 г. № 301, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь 01.08.2018, 1/17849.

⁶⁰ *О валютном регулировании и валютном контроле*, Принят Палатой представителей 25 июня 2003 года Одобрен Советом Республики 30 июня 2003 года, Закон Республики Беларусь от 22.07.2003 N 226-3, Газета "Звязда" от 17.09.2003 г., № 233-234, "Народная газета" от 19.08.2003 г., № 188, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь от 04.08.2003 г., № 85, 2/978.

Zgodnie z jedną z głównych zasad ekonomii: „Rynki są zwykle dobrą formą organizowania aktywności gospodarczej” (Mankiw, Taylor, 2009, s. 41), a podstawą gospodarki rynkowej jest prywatna własność czynników wytwórczych oraz przejrzyste stosunki własnościowe (Owsiak, 2005, s. 14). Z punktu widzenia przedmiotu transakcji rynkowych można wymienić cztery podstawowe rodzaje rynków: rynek produktów, czyli dóbr i usług, rynek nieruchomości, rynek pracy i rynek finansowy (Czekaj, 2008, s. 3). Rynki produktów, nieruchomości i pracy są z natury rzeczy zależne w swoim funkcjonowaniu od rynku finansowego. Zatem istotne przemiany w kierunku gospodarki rynkowej mogą się dokonywać dopiero po przekształceniu rynku finansowego.

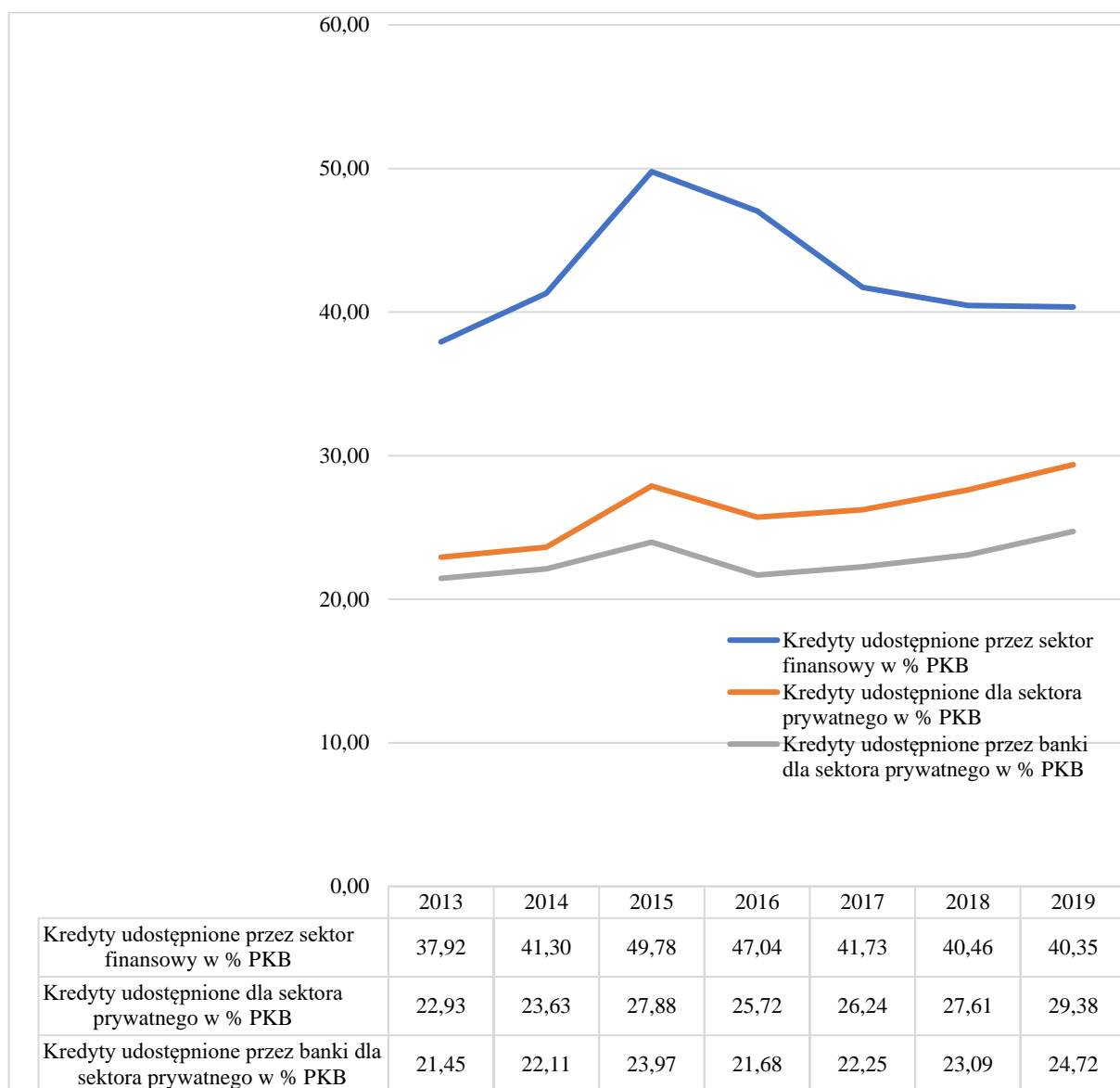
W Republice Białorusi każdy z trzech sektorów rynku finansowego – bankowy, ubezpieczeniowy i kapitałowy – znajduje się w innej fazie przemian. Wynika to głównie z bardzo różnego stanu rozwoju tych sektorów, a w sektorze ubezpieczeniowym z silnej dominacji państwa. Najlepiej rozwinięty jest sektor bankowy. Dużo gorzej rozwinięty jest sektor ubezpieczeniowy, a w początkowej zaledwie fазie rozwoju znajduje się sektor kapitałowy.

Stan rozwoju rynku bankowego przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 6. Kapitały i płynne rezerwy banków wyrażone w % aktywów.

Źródło: Bank Światowy, WDI (Excel).

Wykres 7. Udostępnione kredyty wyrażone w % PKB.

Źródło: Bank Światowy, WDI (Excel).

Rynek ubezpieczeniowy, po silnym regresie w poprzednich latach, zatrzymał się w miejscu i czeka na dalsze zmiany legislacyjne oraz prywatyzację, które pozwolą mu na powrót do fazy rozwoju. Dotyczy to zwłaszcza, ale nie tylko, ubezpieczeń na życie.

Według danych Ministerstwa Finansów RB, nadzorującego działalność ubezpieczeniowego sektora, stosunek składek ubezpieczeniowych do PKB wyniósł w roku 2018 1,00%, w roku 2019 – 1,04% i w roku 2020 – 1,03%. Natomiast stosunek aktywów instytucji ubezpieczeniowych do PKB wyniósł w roku 2018 2,91%, w roku 2019 – 2,88% i w roku 2020 – 3,20%.

Rynek papierów wartościowych, chociaż jest wyposażony w potrzebne do jego rozwoju narzędzia i instrumenty, jest niewielki i jeszcze niedostatecznie rozwinięty. Ponieważ wszystkie transakcje dokonywane z papierami wartościowymi podlegają rejestracji przez Giełdę (Białoruska Giełda Walut i Papierów Wartościowych), dlatego trudno jest obliczyć jej kapitalizację.

Obecnie, ze względu na brak papierów wartościowych emitowanych przez niepaństwowych emitentów, niebędących bankami, giełdowy rynek papierów wartościowych nadal znajduje się dopiero w początkowej fazie rozwoju.

W roku 2020, według Raportu Departamentu Papierów Wartościowych Ministerstwa Finansów⁶¹, sprawującego nadzór nad rynkiem papierów wartościowych, wartość wszystkich transakcji na rynku papierów wartościowych stanowiła 19,1% PKB. W tym, pod względem wolumenu transakcji segment obligacji białoruskiego rynku papierów wartościowych stanowił 18,3% PKB, a pod względem wolumenu transakcji rynek akcji wyniósł niecały 1% PKB.

Całkowity wolumen transakcji wszystkimi rodzajami papierów wartościowych (akcje i obligacje) we wszystkich segmentach rynku akcji, zorganizowanym (Białoruska Giełda Walut i Papierów Wartościowych) i niezorganizowanym (pozagiełdowym), wyniósł w 2020 roku 28,1 mld rubli, po spadku o 5,6% w stosunku do poziomu 29,8 mld rubli z roku 2019.

Udział zorganizowanego segmentu rynku akcji w 2020 roku wyniósł 44,3%, zaś niezorganizowanego 55,7%. Jednocześnie zorganizowany rynek akcji wyniósł 0,4%, z kolei niezorganizowany rynek akcji 3,9%, zorganizowany rynek obligacji 44,0%, a niezorganizowany rynek obligacji wyniósł 51,7% łącznego wolumenu transakcji na papierach wartościowych.

Znaczący rozwój giełdowego rynku papierów wartościowych zacznie się dopiero wtedy, gdy skutek rozwoju rozpoczętej już prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych pojawią się nowe emisje papierów wartościowych oraz gdy rozwój gospodarczy wymusi potrzebę swobodnego przepływu kapitału, zarówno długoterminowego, inwestycyjnego, jak i krótkoterminowego, spekulacyjnego. Potrzebna jest prywatyzacja dużych państwowych spółek, w tym także banków i firm ubezpieczeniowych. Należy jednak podkreślić, że z formalnego punktu widzenia, obecnie obowiązujące przepisy pozwalają na dokonywanie wszelkich typów transakcji przewidzianych dla rynku kapitałowego. Wiele z tych typów transakcji nie jest realizowanych jedynie dlatego, że brak jest takiej konieczności, wynikającej z potrzeb uczestników rynku, lub brak jest papierów wartościowych, które są przedmiotem takich transakcji. Dotyczy to na np. transakcji terminowych czy papierów komercyjnych.

Giełdowy rynek papierów wartościowych Republiki Białorusi, na którym głównym przedmiotem faktycznego obrotu papierami wartościowymi są obligacje Ministerstwa Finansów oraz banków i osób prawnych, formalnie i operacyjnie jest już przygotowany do napływu akcji prywatyzowanych przedsiębiorstw, a także do napływu innych papierów komercyjnych.

W gospodarce Białorusi zostały dokonane zmiany, które doprowadziły do przejrzystego uregulowania stosunków własnościowych oraz zostały zapoczątkowane procesy prywatyzacyjne. Zachodzą przemiany na rynkach produktów, nieruchomości oraz pracy. Wykształcił się rynek finansowy, który ma wiele cech wspólnych z rynkami finansowymi krajów europejskich.

Począwszy od 2003 roku, w Dekrecie określającym politykę pieniężną RB regularnie zawierane są, a następnie stosownie realizowane dyspozycje dotyczące wprowadzania:

- międzynarodowych standardów sprawozdawczości finansowej;
- międzynarodowych standardów nadzoru, definiowanych przez Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego (BCBS) i ujmowanych w odpowiednich dokumentach Basel;
- ogólnie przyjętych w świecie finansów międzynarodowych dobrych praktyk i reguł, w tym dotyczących przeciwdziałaniu legalizacji dochodów uzyskanych nielegalnymi sposobami oraz finansowania terroryzmu, a także współpracy z międzynarodowymi organizacjami finansowymi.

Umieszczenie tych dyspozycji w podstawowym dokumencie, określającym realizację polityki pieniężnej RB, dobitnie świadczy o dążeniach władz Białorusi do zrealizowania wszystkich wymogów związanych z transformacją gospodarki w kierunku gospodarki rynkowej.

⁶¹ *Отчет о работе Департамента по ценным бумагам Министерства финансов Республики Беларусь за 2020 год*, Минск, 2021 г., s 17-21.

Przemiany gospodarcze zmierzające do transformacji gospodarki w kierunku gospodarki rynkowej powinny w ich rezultacie prowadzić do ogólnego wzrostu realnej sfery gospodarki. Równocześnie ze wzrostem realnej sfery gospodarki następuje rozwój systemu finansowego, mierzony wzrostem wielkości finansowych opisujących ten system.

W rozprawie doktorskiej autora niniejszego artykułu (Plewicki, 2019), nie wdając się w ciągle trwającą w świecie finansów publicznych żywą dyskusję na temat tego, co jest przyczyną, a co skutkiem, zostały przedstawione dane liczbowe i wykresy obrazujące powiązania pomiędzy dwoma światami: sferą realną gospodarki i systemem finansowym Białorusi. Liniowe trendy analizowanych w Rozprawie wielkości dobrze obrazują i potwierdzają występowanie prawidłowych zależności pomiędzy sferą realną gospodarki a jej systemem finansowym. Wyniki tych analiz potwierdzają przemiany dokonane w kierunku urynkwienia gospodarki Białorusi.

Zmiany zachodzące w systemie finansowym Republiki Białorusi są już w dużo mniejszym stopniu zależne od sytuacji politycznej, ponieważ w systemie bankowym, który jest centralnym ogniwem systemu finansowego, najważniejsze przemiany zostały już dokonane. Przeobrażenia systemu finansowego przy przechodzeniu do gospodarki rynkowej są zmianami zachodzącymi przez cały okres transformacji gospodarczej, a ich powodzenie zależy w głównej mierze od tempa i kompletności przeobrażeń, ale także od adaptacji do zmieniającego się w trakcie transformacji:

- dalsza deregulacja rynku ubezpieczeniowego;
- dalsza prywatyzacja dużych banków państwowych, w tym poprzez giełdę;
- rozległa prywatyzacja przedsiębiorstw państwowych, w tym również poprzez giełdę, zwłaszcza przedsiębiorstw dominujących w swoich gałęziach gospodarki;
- napływ kapitału zagranicznego w postaci inwestycji portfelowych i bezpośrednich;
- ujednoczenie nadzoru nad rynkiem finansowym;
- szybki rozwój systemów bankowości elektronicznej prowadzący do możliwości korzystania z nich w czasie rzeczywistym. Chodzi tutaj m.in. o nanosekundy potrzebne do zawarcia transakcji na rynkach finansowych, o których prof. J. Czekaj mówił w dyskusji prowadzonej w Radio Kraków w lutym ubiegłego roku.

W trakcie zachodzących zmian funkcjonowania systemu finansowego powstały pojęcia: „kapitalizm finansowy” – system, w którym finanse stały się głównym motorem napędowym gospodarki (Shiller, 2012, s. 2), a także „finansjalizacja” – proces, w którym rynki finansowe determinują zachowania wszystkich podmiotów, w tym instytucji finansowych, przedsiębiorstw, inwestorów indywidualnych oraz gospodarstw domowych. Mianem finansjalizacji jest więc określana rosnąca rola rynków i instytucji finansowych w gospodarce, prowadząca do dominacji świata finansów nad światem realnej gospodarki.

Krytykę i bezwarunkowe potępienie zjawiska finansjalizacji we współczesnym kapitalizmie finansowym, weryfikującą diagnozę mówiącą, że „gwałtowny rozwój rynków finansowych głęboko zmienił życie społeczne na skutek procesu określanego mianem finansjalizacji” można znaleźć w publikacji P.H. Dembinskiego (2011, s. 14).

Zupełnie inne, eleganckie i pozytywne, podejście do sektora finansowego prezentuje R.J. Shiller (2012, s. 193), który twierdzi, że:

Teoria finansów – i ogólniej teoria ekonomii może być naprawdę piękna. Fakt, że rzeczywistość kapitalizmu finansowego jest często nieprzyjemna, a nawet nieludzka, i że zawiera w sobie wiele hipokryzji i manipulacji, może przesłaniać nam poczucie piękna. Ale podobnie jest z przyrodą – przy całym swoim pięknem, natura potrafi płatać nam przykre niespodzianki.

R.J Shiller (2012, obwoluta) w swojej książce:

wcale nie rozgrzesza sektora finansowego, którego reputacja po głębokim kryzysie mocno podupadła. Twierdzi natomiast, że zamiast potępiać sektor finansowy należy go tak przekształcić, aby mógł dobrze służyć potrzebom społeczeństwa.

Przekonuje, że system finansowy to nie wielki pasożyt żerujący na społeczeństwie, lecz klucz do rozwiązania wielu problemów społecznych i podniesienia ogólnego poziomu dobrobytu. Potrzebujemy więcej produktów finansowych, a nie mniej, a system finansowy musi aktywniej uczestniczyć w realizacji ważnych celów społecznych.

Opisuje, jak system finansowy w całej swej historii przyczyniał się do wzrostu dobrobytu społecznego poprzez takie produkty jak ubezpieczenia, kredyty hipoteczne, rachunki oszczędnościowe i emerytury, i stwierdza, iż musimy na nowo wprzęgnąć system finansowy w budowę dobrobytu społecznego. Pokazuje w jaki sposób można spożytkować potęgę sektora finansowego dla dobra ludzi.

Oczywiście istnieje cały szereg publikacji prezentujących postrzeganie systemu finansowego, jednak zdaniem autora niniejszego artykułu przedstawione powyżej poglądy są reprezentatywne i dobrze odzwierciedlają istniejące w świecie finansów oceny funkcjonowania systemu finansowego.

Oczekując na rezultaty następujących przemian, można tylko życzyć Republice Białorusi, żeby dalszy rozwój systemu finansowego pokazał w rezultacie twarz finansjalizacji, taką, jak pozytywnie ją opisuje w swojej książce prof. R.J. Shiller.

Bibliografia

- 25 Years of Transition Post-Communist Europe and the IMF*. Regional Economic Issues Special Report, Oct 14, IMF Washington D.C. 10.2014.
- Balcerowicz, L., Gelb, A. (1995). *Makropolityka w przechodzeniu do gospodarki rynkowej. Spojrzenie z trzyletniej perspektywy*. Warszawa: CASE Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych, Fundacja Naukowa.
- Czekaj, J. (2008). *Wstęp w Rynki, instrumenty i instytucje finansowe*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Dembinski, P.H. (2011). *Finanse po zawale. Od euforii do gospodarczego ładu*. Warszawa: Wydawnictwo Studio EMKA.
- Factsheet. Financial Sector Assessment Program (FSAP)*. (2010). Department Washington D.C.: IMF, External Relations.
- Factsheet. The Financial Sector Assessment Program (FSAP)*. (2014). Department Washington D.C.: IMF, Communication.
- Goodhart, C., Schoemaker, D. (1995). Should the Functions of Monetary Policy and banking Supervision Be Separated? *Oxford Economic Papers, New Series*, 47(4).
- Mankiw, N.G., Taylor, M.P. (2009). *Mikroekonomia*. Tłum. J. Sawicki. Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne.
- Owsiak, S. (2002). *Podstawy nauki finansów*. Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne.
- Owsiak, S. (2005). *Teoria finansów publicznych*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Owsiak, S. (2015). *Finanse*. Warszawa: Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne.
- Plewicki, A. (2019). *System bankowy w procesie transformacji gospodarki Republiki Białorusi*, Rozprawa doktorska. Kraków: Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Wydział Finansów i Prawa, Katedra Finansów.
- Shiller, R.J. (2012). *Finanse a dobrobyt społeczny*. Tłum. Z. Matkowski. Warszawa: Polskie Towarzystwo Ekonomiczne.

Bankovskij kodeks Respubliki Belarus'. Kodeks Respubliki Belarus' ot 25 oktâbrâ 2000 g. № 441-Z, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' 31.10.2000, 2/219.

[*Банковский кодекс Республики Беларусь. Кодекс Республики Беларусь от 25 октября 2000 г. № 441-З, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь 31.10.2000, 2/219.*]

Konstituciâ Respubliki Belarus', Konstituciâ Respubliki Belarus' ot 15 marta 1994 g. № 2875-XII, Konstituciâ Respubliki Belarus' ot 15 marta 1994 g. № 2875-XII, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' 1/0, Gazeta "Zvâzda" ot 27.11.1996 g., № 276, "Narodnaâ gazeta" ot 27.11.1996 g., № 298., Vedamasci Vârhoŭnaga Saveta Rêspublikî Belarus'., 1994 g., № 9, st. 144.

[*Конституция Республики Беларусь, Конституция Республики Беларусь от 15 марта 1994 г. № 2875-XII, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь 1/0, Газета "Звезда" от 27.11.1996 г., № 276, "Народная газета" от 27.11.1996 г., № 298., Ведамасці Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь., 1994 г., № 9, ст.144.*]

O bankah i bankovskoj deâtel'nosti v Respublike Belarus', Zakon Respubliki Belarus' ot 14 dekabrá 1990 g. № 465-XII, Vedomosti Verhovnogo Soveta Belorusskoj SSR, 1990 g., N 2.

[*О банках и банковской деятельности в Республике Беларусь, Закон Республики Беларусь от 14 декабря 1990 г. № 465-XII, Ведомости Верховного Совета Белорусской ССР, 1990 г., N 2.*]

O valûtnom regulirovanii i valûtnom kontrole, Prinât Palatoj predstavitelej 25 iúnâ 2003 goda Odobren Sovetom Respubliki 30 iúnâ 2003 goda, Zakon Respubliki Belarus' ot 22.07.2003 N 226-Z, Gazeta "Zvâzda" ot 17.09.2003 g., № 233-234, "Narodnaâ gazeta" ot 19.08.2003 g., № 188, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' ot 04.08.2003 g. № 85, 2/978.

[*О валютном регулировании и валютном контроле, Принят Палатой представителей 25 июня 2003 года Одобрено Советом Республики 30 июня 2003 года, Закон Республики Беларусь от 22.07.2003 N 226-З, Газета "Звезда" от 17.09.2003 г., № 233-234, "Народная газета" от 19.08.2003 г., № 188, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь от 04.08.2003 г. № 85, 2/978.*]

O vnesenii dopolnenij v Zakon Respubliki Belarus' "O razgosudarstvlenii i privatizacii gosudarstvennoj sobstvennosti v Respublike Belarus'", Zakon Respubliki Belarus' ot 11 aprilâ 1995 g. № 3706-XII, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' ot 19.03.2001, 2/498.

[*О внесении дополнений в Закон Республики Беларусь "О разгосударствлении и приватизации государственной собственности в Республике Беларусь", Закон Республики Беларусь от 11 апреля 1995 г. № 3706-XII, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь от 19.03.2001, 2/498.*]

O vnesenii dopolnenij i izmenenij v nekotorye postanovleniâ Pravleniâ Nacional'nogo banka Respubliki Belarus', Postanovlenie Pravleniâ Nacional'nogo banka Respubliki Belarus' ot 30 noâbrâ 2016 g. № 596, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' 14.12.2016, 8/31518.

[*О внесении дополнений и изменений в некоторые постановления Правления Национального банка Республики Беларусь, Постановление Правления Национального банка Республики Беларусь от 30 ноября 2016 г. № 596, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь 14.12.2016, 8/31518.*]

O vnesenii dopolnenij i izmenenij v postanovlenie Pravleniâ Nacional'nogo banka Respubliki Belarus' ot 7 dekabrá 2012 g. № 640, Postanovlenie Pravleniâ Nacional'nogo banka Respubliki Belarus' ot 8 aprilâ 2013 g. № 207, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' 19.04.2013, 8/27422.

[*О внесении дополнений и изменений в постановление Правления Национального банка Республики Беларусь от 7 декабря 2012 г. № 640, Постановление Правления Национального банка Республики Беларусь от 8 апреля 2013 г. № 207, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь 19.04.2013, 8/27422.*]

- O vnesenii dopolnenij i izmenenij v Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 21 iûnâ 2011 g. № 261. Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 24 ânvarâ 2013 g. № 45, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' ot 28.01.2013, 1/14033.
- [*O vnesenii dopolnenij i izmenenij v Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 21 iûnya 2011 g. № 261. Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 24 yanvara 2013 g. № 45, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' ot 28.01.2013, 1/14033.*]
- O vnesenii dopolneniâ i izmenenij v Instrukciû o gosudarstvennoj registracii bankov i nebankovskih kreditno-finansovyh organizacij i licenzirovanii bankovskoj deâtel'nosti, Postanovlenie Pravleniâ Nacional'nogo banka Respubliki Belarus' ot 12 fevralâ 2014 g. № 75, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' 25.02.2014, 8/28389.
- [*O vnesenii dopolnenia i izmenenij v Instrukciju o gosudarstvennoj registracii bankov i nebankovskih kreditno-finansovyh organizacij i licenzirovanii bankovskoj deatelnosti, Postanovlenie Pravlennia Nacional'nogo banka Respubliki Belarus' ot 12 fevralia 2014 g. № 75, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' 25.02.2014, 8/28389.*]
- O vnesenii izmenenij i dopolnenij v zakonodatel'nye akty Respubliki Belarus' po voprosam razgosudarstvenniâ i privatizacii, Zakon Respubliki Belarus' ot 4 ânvarâ 1999 g. № 229-Z, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' ot 05.01.1999, 2/4.
- [*O vnesenii izmenenij i dopolnenij v zakonodatel'nye akty Respubliki Belarus' po voprosam razgosudarstvenniâ i privatizacii, Zakon Respubliki Belarus' ot 4 yanvara 1999 g. № 229-3, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' ot 05.01.1999, 2/4.*]
- O vnesenii izmenenij i dopolnenij v zakonodatel'nye akty Respubliki Belarus' po voprosam razgosudarstvenniâ i privatizacii gosudarstvennoj sobstvennosti, Zakon Respubliki Belarus' ot 21 iûnâ 1996 g. № 450-XIII, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' ot 19.03.2001, 2/530.
- [*O vnesenii izmenenij i dopolnenij v nekotorye zakonodatel'nye akty Respubliki Belarus' po voprosam razgosudarstvenniâ i privatizacii gosudarstvennoj sobstvennosti, Zakon Respubliki Belarus' ot 21 iûnya 1996 g. № 450-XIII, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' ot 19.03.2001, 2/530.*]
- O vnesenii izmenenij i dopolnenij v nekotorye zakony Respubliki Belarus' i priznanii utrativšimi silu nekotoryh zakonodatel'nyh aktov Respubliki Belarus' i ih otdel'nyh položenij po voprosam privatizacii gosudarstvennogo imušestva, Zakon Respubliki Belarus' ot 16 iûlâ 2010 g. № 172-Z, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' ot 27.07.2010, 2/1724.
- [*O vnesenii izmenenij i dopolnenij v nekotorye zakony Respubliki Belarus' i priznanii utrativšimi silu nekotoryh zakonodatel'nyh aktov Respubliki Belarus' i ix otдельnyh položenij po voprosam privatizacii gosudarstvennogo imušestva, Zakon Respubliki Belarus' ot 16 iûlia 2010 g. № 172-3, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' ot 27.07.2010, 2/1724.*]
- O vnesenii izmenenij i dopolnenij v nekotorye normativnye pravovye akty Nacional'nogo banka Respubliki Belarus', Postanovlenie Pravleniâ Nacional'nogo banka Respubliki Belarus' ot 13 avgusta 2015 g. № 482, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' 04.09.2015, 8/30209.
- [*O vnesenii izmenenij i dopolnenij v nekotorye normativnye pravovye akty Nacional'nogo banka Respubliki Belarus', Postanovlenie Pravlennia Nacional'nogo banka Respubliki Belarus' ot 13 avgusta 2015 g. № 482, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' 04.09.2015, 8/30209.*]
- O vnesenii izmenenij i dopolnenij v nekotorye postanovleniâ Pravleniâ Nacional'nogo banka Respubliki Belarus', Postanovlenie Pravleniâ Nacional'nogo banka Respubliki Belarus' ot 5 iûnâ 2014 g. № 375, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' 19.06.2014, 8/28780.

- [О внесении изменений и дополнений в некоторые постановления Правления Национального банка Республики Беларусь, Постановление Правления Национального банка Республики Беларусь от 5 июня 2014 г. № 375, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь 19.06.2014, 8/28780.]
- O vnesenii izmenenij i dopolnenij v nekotorye postanovleniâ Pravlenniâ Nacional'nogo banka Respubliki Belarus', Postanovlenie Pravlenniâ Nacional'nogo banka Respubliki Belarus' ot 26 dekabrá 2013 g. № 786, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' 19.02.2014, 8/28369.
- [О внесении изменений и дополнений в некоторые постановления Правления Национального банка Республики Беларусь, Постановление Правления Национального банка Республики Беларусь от 26 декабря 2013 г. № 786, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь 19.02.2014, 8/28369.]
- O vnesenii izmenenij i dopolnenij v postanovlenie Pravlenniâ Nacional'nogo banka Respubliki Belarus' ot 19 dekabrá 2012 g. № 669, Postanovlenie Pravlenniâ Nacional'nogo banka Respubliki Belarus' ot 21 oktâbrâ 2013 g. № 601, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' 08.11.2013, 8/28058.
- [О внесении изменений и дополнений в постановление Правления Национального банка Республики Беларусь от 19 декабря 2012 г. № 669, Постановление Правления Национального банка Республики Беларусь от 21 октября 2013 г. № 601, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь 08.11.2013, 8/28058.]
- O vnesenii izmenenij i dopolnenij v postanovleniâ Pravlenniâ Nacional'nogo banka Respubliki Belarus' ot 30 noâbrâ 2012 g. № 625 i ot 7 dekabrá 2012 g. № 640, Postanovlenie Pravlenniâ Nacional'nogo banka ot 26 noâbrâ 2014 g. № 723, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' 22.12.2014, 8/29396.
- [О внесении изменений и дополнений в постановления Правления Национального банка Республики Беларусь от 30 ноября 2012 г. № 625 и от 7 декабря 2012 г. № 640, Постановление Правления Национального банка Республики Беларусь от 26 ноября 2014 г. № 723, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь 22.12.2014, 8/29396.]
- O vnesenii izmenenij i dopolnenij v ukazy Prezidenta Respubliki Belarus'. Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 31 maâ 2016 g. № 184, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' ot 03.06.2016, 1/16438.
- [О внесении изменений и дополнений в указы Президента Республики Беларусь. Указ Президента Республики Беларусь от 31 мая 2016 г. № 184, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь от 03.06.2016, 1/16438.]
- O vnesenii izmenenij i dopolneniâ v zakony Respubliki Belarus' i priznanii utrativšimi silu nekotoryh aktov zakonodatel'stva i ot del'nyh položenij aktov zakonodatel'stva Respubliki Belarus' po voprosam administrativnoj otvetstvennosti, Zakon Respubliki Belarus' ot 5 ânvarâ 2008 g. № 317-Z, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' ot 11.01.2008, 2/1414.
- [О внесении изменений и дополнения в законы Республики Беларусь и признании утратившими силу некоторых актов законодательства и отдельных положений актов законодательства Республики Беларусь по вопросам административной ответственности, Закон Республики Беларусь от 5 января 2008 г. № 317-3, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь от 11.01.2008, 2/1414.]
- O vnesenii izmeneniâ v postanovlenie Pravlenniâ Nacional'nogo banka Respubliki Belarus' ot 23 iûnâ 2015 g. № 380, Postanovlenie Pravlenniâ Nacional'nogo banka Respubliki Belarus' ot 15 marta 2016 g. № 133, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus', 22.03.2016, 8/30778.
- [О внесении изменения в постановление Правления Национального банка Республики Беларусь от 23 июня 2015 г. № 380, Постановление Правления Национального банка Республики Беларусь от 15 марта 2016 г. № 133, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь, 22.03.2016, 8/30778.]

- O garantirovannom vozmešenii bankovskih vkladov (depozitov) fizičeskich lic, Zakon Respubliki Belarus' ot 8 iŭlâ 2008 g. № 369-Z, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' № 172 18.07.2008, 2/1466.
[*O garantirovannom vozmeženii bankovskih vkladov (depozitov) fizičeskich lic*, Zakon Respubliki Belarus' ot 8 iŭlâ 2008 g. № 369-Z, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' № 172 18.07.2008, 2/1466.]
- O garantiâh sohrannosti denežnyh sredstv fizičeskich lic, razmešennyh na sčetah i (ili) v bankovskie vklady (depozity), Dekret Prezidenta Respubliki Belarus' 4 noâbrâ 2008 g. N 22, "Sovetskaâ Belorussiâ", № 210, 06.11.2008, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' № 265 12.11.2008, 1/10194.
[*O garantiâh sohrannosti denežnyh sredstv fizičeskich lic, razmešennyh na sčetah i (ili) v bankovskie vklady (depozity)*, Dekret Prezidenta Respubliki Belarus' 4 noâbrâ 2008 g. N 22, "Советская Белоруссия", № 210, 06.11.2008, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь № 265 12.11.2008, 1/10194.]
- O gosudarstvennom suverenitete Respubliki Belarus', Deklaraciâ Verhovnogo Soveta Respubliki Belarus' ot 27 iŭlâ 1990 g. № 193-XII, Vedamasci Vârhoŭnaga Saveta Rêspubliki Belarus', 1991 g., № 31, st. 536, Sobranie zakonov Belorusskoj SSR, ukazov Prezidiuma Verhovnogo Soveta Belorusskoj SSR, postanovlenij Soveta Ministrov Belorusskoj SSR, 1990 g., № 22, st. 432, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' 2/795.
[*O gosudarstvennom suverenitete Respubliki Belarus'*, Deklaraciâ Verhovnogo Soveta Respubliki Belarus' ot 27 iŭlâ 1990 g. № 193-XII, Vedamasci Vârhoŭnaga Saveta Rêspubliki Belarus', 1991 g., № 31, st. 536, Собрание законов Белорусской ССР, указов Президиума Верховного Совета Белорусской ССР, постановлений Совета Министров Белорусской ССР, 1990 г., № 22, ст. 432, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь 2/795.]
- O minimal'nom razmere ustavnogo fonda banka, Postanovlenie Pravleniâ Nacional'nogo banka Respubliki Belarus' ot 23 iŭnâ 2015 g. № 380, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus', 01.07.2015, 8/30037.
[*O minimal'nom razmere ustavnogo fonda banka*, Postanovlenie Pravleniâ Nacional'nogo banka Respubliki Belarus' ot 23 iŭnâ 2015 g. № 380, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь, 01.07.2015, 8/30037.]
- O nalogoobloženiei i vzmianii arendnoj platy za zemel'nye učastki. Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 31 dekabrà 2015 g. № 538, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' ot 13.01.2016, 1/16207.
[*O nalogoobloženiei i vzmianii arendnoj platy za zemel'nye učastki*. Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 31 dekabrà 2015 g. № 538, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь ot 13.01.2016, 1/16207.]
- O Nacional'nom banke Respubliki Belarus' i bankah na territorii respubliki, Postanovlenie Verhovnogo Soveta Respubliki Belarus' ot 21 dekabrà 1990 g. № 475-XII, Vedomosti Verhovnogo Soveta Belorusskoj SSR, 1990 g., N 2.
[*O Nacional'nom banke Respubliki Belarus' i bankah na territorii respubliki*, Postanovlenie Verhovnogo Soveta Respubliki Belarus' ot 21 dekabrà 1990 g. № 475-XII, Ведомости Верховного Совета Белорусской ССР, 1990 г., N 2.]
- O Nacional'nom banke Respubliki Belarus', Zakon Respubliki Belarus' ot 14 dekabrà 1990 g. № 464-XII, Vedomosti Verhovnogo Soveta Belorusskoj SSR, 1990 g., N 2.
[*O Nacional'nom banke Respubliki Belarus'*, Zakon Respubliki Belarus' ot 14 dekabrà 1990 g. № 464-XII, Ведомости Верховного Совета Белорусской ССР, 1990 г., N 2.]

- O nekotoryh voprosah priobreteniâ aktivov bankov, sformirovannyh pri kreditovanii organizacij derevoobrabatyvaûšej promyšlennosti i utočnenii limita vnutrennego gosudarstvennogo dolga. Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 24 iûnâ 2015 g. № 257, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' ot 25.06.2015, 1/15866.
- [*O nekotoryh voprosah priobretenija aktivov bankov, sformirovannyh pri kreditovanii organizacij derevoobrabatyvaющей promyšlennosti, i utočnenii limita vnutrennego gosudarstvennogo dolga. Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 24 iunja 2015 g. № 257, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь от 25.06.2015, 1/15866.*]
- O perehode Belorusskoj SSR k rynočnoj èkonomike, Postanovlenie Verhovnogo Soveta Belorusskoj SSR ot 13 Oktâbrâ 1990 g. № 314-XII, Sobranie zakonov Belorusskoj SSR, ukazov Prezidiuma Verhovnogo Soveta Belorusskoj SSR, postanovlenij Soveta Ministrov Belorusskoj SSR, 1990 g; Vedomosti Verhovnogo Soveta Respubliki Belarus', 1990 g.
- [*O perehode Belorusskoj SSR k rynočnoj ekonomike, Postanovlenie Verhovnogo Soveta Belorusskoj SSR ot 13 Oktjabrja 1990 g. № 314-XII, Sobranie zakonov Belorusskoj SSR, ukazov Prezidiuma Verhovnogo Soveta Belorusskoj SSR, postanovlenij Soveta Ministrov Belorusskoj SSR, 1990 g; Ведомости Верховного Совета Республики Беларусь, 1990 г.*]
- O privatizacii gosudarstvennogo imušestva i preobrazovanii gosudarstvennyh unitarnyh predpriâtij v otkrytye akcionermye obšestva, Zakon Respubliki Belarus' ot 19 ânvarâ 1993 g. № 2103-XII, "Narodnaâ gazeta" ot 18.02.1993 g., Gazeta "Zvâzda" ot 16.02.1993 g., Vedamasci Vârhoŭnaga Saveta Rêspubliki Belarus', 1993 g., №7, st. 41, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' ot 16.03.2001, 2/370.
- [*O privatizacii gosudarstvennogo imušestva i preobrazovanii gosudarstvennyh unitarnyh predpriatij v otkrytye akcionermye obščestva, Zakon Respubliki Belarus' ot 19 janvarja 1993 g. № 2103-XII, "Narodnaja gazeta" ot 18.02.1993 g., Gazeta "Zvezda" ot 16.02.1993 g., Vedamasci Vjarhoŭnaga Saveta Rêspubliki Belarus', 1993 g., №7, st. 41, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь от 16.03.2001, 2/370.*]
- O programme deâtel'nosti Pravitel'stva Respubliki Belarus', Postanovlenie Palaty predstavitelej Nacional'nogo sobraniâ Respubliki Belarus' ot 21.05.1997 N 165-P/II, pkt 1.
- [*O programme deatelnosti Pravitel'stva Respubliki Belarus', Postanovlenie Palaty predstavitelej Nacional'nogo sobranija Respubliki Belarus' ot 21.05.1997 N 165-P/II, pkt 1.*]
- O Sovete po finansovoj stabil'nosti, Postanovlenie Soveta Ministrov Respubliki Belarus', Nacional'nogo banka Respubliki Belarus' ot 13 iûnâ 2016 g. № 454/16, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' 15.06.2016, 5/42205.
- [*O Sovete po finansovoj stabil'nosti, Postanovlenie Soveta Ministrov Respubliki Belarus', Nacional'nogo banka Respubliki Belarus' ot 13 iunja 2016 g. № 454/16, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь 15.06.2016, 5/42205.*]
- O sozdanii gosudarstvennogo učreždeniâ "Nacional'noe agentstvo investicij i privatizacii", Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 25 maâ 2010 g. № 273, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' № 132, 3 iûnâ 2010 g., 1/11670.
- [*O sozdanii gosudarstvennogo učreždenija "Nacional'noe agentstvo investicij i privatizacii", Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 25 maja 2010 g. № 273, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь № 132, 3 iunja 2010 g., 1/11670.*]
- O sozdanii i deâtel'nosti derevoobrabatyvaûšego holdinga. Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 3 marta 2021 g. № 78, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' ot 04.03.2021, 1/19545.
- [*O sozdanii i deatelnosti derevoobrabatyvaющego holdinga. Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 3 marta 2021 g. № 78, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь от 04.03.2021, 1/19545.*]

- O sozdanii otkrytogo akcionernogo obšestva «Bank razvitiâ Respubliki Belarus'», Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 21 iûnâ 2011 g. № 261, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus', 2011 g., № 71, 1/12628.
- [*O sozdanii otkrytogo akcionernogo obšestva «Bank razvitiâ Respubliki Belarus'», Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 21 iûnâ 2011 g. № 261, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus', 2011 g., № 71, 1/12628.*]
- O strategii razvitiâ finansovogo rynka Respubliki Belarus' do 2020 goda, Postanovlenie Soveta Ministrov Respubliki Belarus', Nacional'nogo banka Respubliki Belarus' ot 28 marta 2017 g. № 229/6, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' 31.03.2017, 5/43529.
- [*O strategii razvitiâ finansovogo rynka Respubliki Belarus' do 2020 goda, Postanovlenie Soveta Ministrov Respubliki Belarus', Nacional'nogo banka Respubliki Belarus' ot 28 marta 2017 g. № 229/6, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' 31.03.2017, 5/43529.*]
- Ob izmenenii ukazov Prezidenta Respubliki Belarus'. Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 19 dekabrà 2019 g. № 467, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' ot 20.12.2019, 1/18731.
- [*Ob izmenenii ukazov Prezidenta Respubliki Belarus'. Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 19 dekabrà 2019 g. № 467, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' ot 20.12.2019, 1/18731.*]
- Ob izmenenii ukazov Prezidenta Respubliki Belarus'. Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 4 fevralâ 2021 g. № 39, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' ot 05.02.2021, 1/19488.
- [*Ob izmenenii ukazov Prezidenta Respubliki Belarus'. Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 4 fevralâ 2021 g. № 39, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' ot 05.02.2021, 1/19488.*]
- Ob osobennostâh nadzora za otkryтым akcionernym obšestvom "Bank razvitiâ Respubliki Belarus'" i vnosenii dopolnenij i izmenenij v nekotorye normativnye pravovye akty Nacional'nogo banka Respubliki Belarus', Postanovlenie Pravleniâ Nacional'nogo banka Respubliki Belarus' ot 29 iûnâ 2016 g. № 361, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' 21.07.2016, 8/31115.
- [*Ob osobennostâh nadzora za otkryтым akcionernym obšestvom "Bank razvitiâ Respubliki Belarus'" i vnosenii dopolnenij i izmenenij v nekotorye normativnye pravovye akty Nacional'nogo banka Respubliki Belarus', Postanovlenie Pravleniâ Nacional'nogo banka Respubliki Belarus' ot 29 iûnâ 2016 g. № 361, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' 21.07.2016, 8/31115.*]
- Ob ot del'nyh voprosah deâtel'nosti otkrytogo akcionernogo obšestva "Bank razvitiâ Respubliki Belarus'" ot 19 dekabrà 2014 g. № 600, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' ot 20.12.2014, 1/15491.
- [*Ob ot del'nyh voprosah deâtel'nosti otkrytogo akcionernogo obšestva "Bank razvitiâ Respubliki Belarus'" ot 19 dekabrà 2014 g. № 600, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' ot 20.12.2014, 1/15491.*]
- Ob ot del'nyh voprosah nalogoobloženiâ, buhgalterskogo učeta, pereocenki imušestva i vzmianiâ arendnoj platy. Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 21 iûlâ 2014 g. № 361, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' ot 22.07.2014, 1 /15176.
- [*Ob ot del'nyh voprosah nalogoobloženiâ, buhgalterskogo učeta, pereocenki imušestva i vzmianiâ arendnoj platy. Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 21 iûlâ 2014 g. № 361, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' ot 22.07.2014, 1 /15176.*]
- Ob otmene obâzatel'noj prodaži inostrannoј valûty, Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 31 iûlâ 2018 g. № 301, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' 01.08.2018, 1/17849.
- [*Ob otmene obâzatel'noj prodaži inostrannoј valûty, Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 31 iûlâ 2018 g. № 301, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' 01.08.2018, 1/17849.*]

Ob ustanovlenii kvalifikacionnyh trebovanij i trebovanij k delovoj reputacii, pred"âvlâemyh | k nezavisimym direktoram i inym členam soveta direktorov (nablúdatel'nogo soveta), členam kollegial'nogo ispolnitel'nogo organa banka, otkrytogo akcionernogo obšestva "Bank razvitiâ Respubliki Belarus'", nebankovskoj kreditno-finansovoj organizacii, rukovoditelám i glavnyh buhgalteram banka, otkrytogo akcionernogo obšestva "Bank razvitiâ Respubliki Belarus'", nebankovskoj kreditno-finansovoj organizacii, ih zamestitelám, opredelenii slučaev i porâdka provedeniâ ocenki sootvetstviâ kvalifikacionnym trebovaniám i trebovaniám k delovoj reputacii ètih lic, a takže ustanovlenii porâdka provedeniâ attestacii na pravo polučeniâ sertifikata professional'nogo buhgaltera banka i podtverždeniâ kvalifikacii licami, imeúšimi ètot sertifikat, Postanovlenie Praveleniâ Nacional'nogo banka Respubliki Belarus' ot 19 dekabrá 2012 g. № 669, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus', 19.01.2013, 8/26796.

[*Об установлении квалификационных требований и требований к деловой репутации, предъявляемых к независимым директорам и иным членам совета директоров (наблюдательного совета), членам коллегиального исполнительного органа банка, открытого акционерного общества "Банк развития Республики Беларусь", небанковской кредитно-финансовой организации, руководителям и главным бухгалтерам банка, открытого акционерного общества "Банк развития Республики Беларусь", небанковской кредитно-финансовой организации, их заместителям, определению случаев и порядка проведения оценки соответствия квалификационным требованиям и требованиям к деловой репутации этих лиц, а также установлении порядка проведения аттестации на право получения сертификата профессионального бухгалтера банка и подтверждения квалификации лицами, имеющими этот сертификат, Постановление Правления Национального банка Республики Беларусь от 19 декабря 2012 г. № 669, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь, 19.01.2013, 8/26796.*]

Ob utverždenii Instrukcii o gosudarstvennoj registracii bankov i nebankovskih kreditno-finansovyh organizacii i licenzirovanii bankovskoj deâtel'nosti, Postanovlenie Praveleniâ Nacional'nogo banka Respubliki Belarus' ot 7 dekabrá 2012 g. № 640, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' 19.01.2013, 8/26795.

[*Об утверждении Инструкции о государственной регистрации банков и небанковских кредитно-финансовых организаций и лицензировании банковской деятельности, Постановление Правления Национального банка Республики Беларусь от 7 декабря 2012 г. № 640, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь 19.01.2013, 8/26795.*]

Ob utverždenii Osnovnyh napravlenij denežno-kreditnoj politiki Respubliki Belarus' na 2002 god, Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 8 noâbrâ 2001 g. № 641, reg. nomer v NRPA 1/319.

[*Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2002 год, Указ Президента Республики Беларусь от 8 ноября 2001 г. № 641, рег. номер в НРПА 1/319.*]

Ob utverždenii Osnovnyh napravlenij denežno-kreditnoj politiki Respubliki Belarus' na 2003 god, Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 22 noâbrâ 2002 g. № 581, reg. nomer v NRPA 1/4176 ot 25 noâbrâ 2002 g.

[*Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2003 год, Указ Президента Республики Беларусь от 22 ноября 2002 г. № 581, рег. номер в НРПА 1/4176 от 25 ноября 2002 г.*]

Ob utverždenii Osnovnyh napravlenij denežno-kreditnoj politiki Respubliki Belarus' na 2004 god, Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 4 dekabrá 2003 g. № 554, reg. nomer v NRPA 1/5155 ot 5 dekabrá 2003 g.

[*Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2004 год, Указ Президента Республики Беларусь от 4 декабря 2003 г. № 554, рег. номер в НРПА 1/5155 от 5 декабря 2003 г.*]

- Ob utverždenii Osnovnyh napravlenij denezžno-kreditnoj politiki Respubliki Belarus' na 2005 god, Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 10 sentâbrâ 2004 g. № 438, reg. nomer v NRPA 1/5845 ot 13 sentâbrâ 2004 g.
[*Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2005 год*, Указ Президента Республики Беларусь от 10 сентября 2004 г. № 438, рег. номер в НРПА 1/5845 от 13 сентября 2004 г.]
- Ob utverždenii Osnovnyh napravlenij denezžno-kreditnoj politiki Respubliki Belarus' na 2006 god, Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 22 oktâbrâ 2005 g. № 608, reg. nomer v NRPA 1/7033 ot 22 oktâbrâ 2005 g.
[*Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2006 год*, Указ Президента Республики Беларусь от 22 октября 2005 г. № 608, рег. номер в НРПА 1/7033 от 22 октября 2005 г.]
- Ob utverždenii Osnovnyh napravlenij denezžno-kreditnoj politiki Respubliki Belarus' na 2007 god, Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 30 noâbrâ 2006 g. № 703, reg. nomer v NRPA 1/8121 ot 1 dekabrá 2006 g.
[*Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2007 год*, Указ Президента Республики Беларусь от 30 ноября 2006 г. № 703, рег. номер в НРПА 1/8121 от 1 декабря 2006 г.]
- Ob utverždenii Osnovnyh napravlenij denezžno-kreditnoj politiki Respubliki Belarus' na 2008 god, Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 30 dekabrá 2007 g. № 687, reg. nomer v NRPA 1/9276 ot 3 ânvarâ 2008 g.
[*Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2008 год*, Указ Президента Республики Беларусь от 30 декабря 2007 г. № 687, рег. номер в НРПА 1/9276 от 3 января 2008 г.]
- Ob utverždenii Osnovnyh napravlenij denezžno-kreditnoj politiki Respubliki Belarus' na 2009 god, Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 29 avgusta 2008 g. № 460, reg. nomer v NRPA 1/9980 ot 1 sentâbrâ 2008 g.
[*Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2009 год*, Указ Президента Республики Беларусь от 29 августа 2008 г. № 460, рег. номер в НРПА 1/9980 от 1 сентября 2008 г.]
- Ob utverždenii Osnovnyh napravlenij denezžno-kreditnoj politiki Respubliki Belarus' na 2010 god, Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 7 dekabrá 2009 g. № 591, reg. nomer v NRPA 1/11162 ot 8 dekabrá 2009 g.
[*Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2010 год*, Указ Президента Республики Беларусь от 7 декабря 2009 г. № 591, рег. номер в НРПА 1/11162 от 8 декабря 2009 г.]
- Ob utverždenii Osnovnyh napravlenij denezžno-kreditnoj politiki Respubliki Belarus' na 2011 god, Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 19 noâbrâ 2010 g. № 597, reg. nomer v NRPA 1/12107 ot 20 noâbrâ 2010 g.
[*Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2011 год*, Указ Президента Республики Беларусь от 19 ноября 2010 г. № 597, рег. номер в НРПА 1/12107 от 20 ноября 2010 г.]
- Ob utverždenii Osnovnyh napravlenij denezžno-kreditnoj politiki Respubliki Belarus' na 2012 god, Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 23 dekabrá 2011 g. № 591, reg. nomer v NRPA 1/13161 ot 26 dekabrá 2011 g.

- [*Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2012 год*, Указ Президента Республики Беларусь от 23 декабря 2011 г. № 591, рег. номер в НРПА 1/13161 от 26 декабря 2011 г.]
- Ob utverženii Osnovnyh napravlenij denezžno-kreditnoj politiki Respubliki Belarus' na 2013 god, Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 25 sentâbrâ 2012 g. № 419, reg. nomer v NRPA 1/13764 ot 26 sentâbrâ 2012 g.
- [*Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2013 год*, Указ Президента Республики Беларусь от 25 сентября 2012 г. № 419, рег. номер в НРПА 1/13764 от 26 сентября 2012 г.]
- Ob utverženii Osnovnyh napravlenij denezžno-kreditnoj politiki Respubliki Belarus' na 2014 god, Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 31 dekabrá 2013 g. № 586, reg. nomer v NRPA 1/14719 ot 31 dekabrá 2013 g.
- [*Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2014 год*, Указ Президента Республики Беларусь от 31 декабря 2013 г. № 586, рег. номер в НРПА 1/14719 от 31 декабря 2013 г.]
- Ob utverženii Osnovnyh napravlenij denezžno-kreditnoj politiki Respubliki Belarus' na 2015 god, Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 1 dekabrá 2014 g. № 551, reg. nomer v NRPA 1/15430 ot 2 dekabrá 2014 g.
- [*Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2015 год*, Указ Президента Республики Беларусь от 1 декабря 2014 г. № 551, рег. номер в НРПА 1/15430 от 2 декабря 2014 г.]
- Ob utverženii Osnovnyh napravlenij denezžno-kreditnoj politiki Respubliki Belarus' na 2016 god, Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 18 dekabrá 2015 g. № 505, reg. nomer v NRPA 1/16159 ot 21 dekabrá 2015 g.
- [*Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2016 год*, Указ Президента Республики Беларусь от 18 декабря 2015 г. № 505, рег. номер в НРПА 1/16159 от 21 декабря 2015 г.]
- Ob utverženii Osnovnyh napravlenij denezžno-kreditnoj politiki Respubliki Belarus' na 2017 god, Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 3 oktâbrâ 2016 g. № 359, reg. nomer v NRPA 1/16669 ot 4 oktâbrâ 2016 g.
- [*Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2017 год*, Указ Президента Республики Беларусь от 3 октября 2016 г. № 359, рег. номер в НРПА 1/16669 от 4 октября 2016 г.]
- Ob utverženii Osnovnyh napravlenij denezžno-kreditnoj politiki Respubliki Belarus' na 2018 god, Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 31 dekabrá 2017 g. № 470, reg. nomer v NRPA 1/17434 ot 3 ânvarâ 2018 g.
- [*Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2018 год*, Указ Президента Республики Беларусь от 31 декабря 2017 г. № 470, рег. номер в НРПА 1/17434 от 3 января 2018 г.]
- Ob utverženii Osnovnyh napravlenij denezžno-kreditnoj politiki Respubliki Belarus' na 2019 god, Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 20 dekabrá 2018 g. № 484, reg. nomer v NRPA 1/18075 ot 23 dekabrá 2018 g.
- [*Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2019 год*, Указ Президента Республики Беларусь от 20 декабря 2018 г. № 484, рег. номер в НРПА 1/18075 от 23 декабря 2018 г.]

- Ob utverždenii Osnovnyh napravlenij denezžno-kreditnoj politiki Respubliki Belarus' na 2020 god, Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 31 oktâbrâ 2019 g. № 402, reg. nomer v NRPA 1/18652 ot 05 noâbrâ 2019 g.
[*Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2020 год*, Указ Президента Республики Беларусь от 31 октября 2019 г. № 402, рег. номер в НРПА 1/18652 от 05 ноября 2019 г.]
- Ob utverždenii Osnovnyh napravlenij denezžno-kreditnoj politiki Respubliki Belarus' na 2021 god, Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 22 dekabrà 2020 g. № 481, reg. nomer v NRPA 1/19408 ot 24 dekabrà.2020 g.
[*Об утверждении Основных направлений денежно-кредитной политики Республики Беларусь на 2021 год*, Указ Президента Республики Беларусь от 22 декабря 2020 г. № 481, рег. номер в НРПА 1/19408 от 24 декабря.2020 г.]
- Ob utverždenii Osnovnyh napravlenij social'no-èkonomičeskogo razvitiâ Respubliki Belarus' na 1996-2000 gody, Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 14 noâbrâ 1996 g. № 464.
[*Об утверждении Основных направлений социально-экономического развития Республики Беларусь на 1996-2000 годы*, Указ Президента Республики Беларусь от 14 ноября 1996 г. № 464.]
- Ob utverždenii Položeniâ o principah regulirovaniâ likvidnosti bankov Respubliki Belarus' Nacional'num bankom Respubliki Belarus', Postanovlenie Pravleniâ Nacional'nogo banka Respubliki Belarus' № 657, 30.12.2016.
[*Об утверждении Положения о принципах регулирования ликвидности банков Республики Беларусь Национальным банком Республики Беларусь*, Постановление Правления Национального банка Республики Беларусь № 657, 30.12.2016.]
- Ob utverždenii Programmy social'no-èkonomičeskogo razvitiâ Respubliki Belarus' na 2016-2020 gody, Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 15 dekabrà 2016 g. № 466, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' 27.12.2016, 1/16792.
[*Об утверждении Программы социально-экономического развития Республики Беларусь на 2016-2020 годы*, Указ Президента Республики Беларусь от 15 декабря 2016 г. № 466, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь 27.12.2016, 1/16792.]
- Ob utverždenii Ustava Nacional'nogo banka Respubliki Belarus'. Ukaz Prezidenta Respubliki Belarus' ot 13 iûnâ 2001 g. № 320, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' 18.06.2001, 1/2748.
[*Об утверждении Устава Национального банка Республики Беларусь*. Указ Президента Республики Беларусь от 13 июня 2001 г. № 320, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь 18.06.2001, 1/2748.]
- Otčet o rabote Departamenta po cennym bumagam Ministerstva finansov Respubliki Belarus' za 2020 god, Minsk, 2021 g.
[*Отчет о работе Департамента по ценным бумагам Министерства финансов Республики Беларусь за 2020 год*, Минск, 2021 г.]
- Rašenne rèspublikanskaga rëferènduma 17 kastryčnika 2004 goda, Rešenje referendumu ot 17 noâbrâ 2004 g. № 1, Nacional'nyj reestr pravovyh aktov Respubliki Belarus' 2 dekabrà 2004 g., 2004 g., № 188, 1/6032, Gazeta "Sovetskaâ Belorussiâ" ot 20 noâbrâ 2004 g., № 220.
[*Решение рэспубліканскага рэфэрэндума 17 кастрычніка 2004 года*, Решение референдума от 17 ноября 2004 г. № 1, Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь 2 декабря 2004 г., 2004 г., № 188, 1/6032, Газета "Советская Белоруссия" от 20 ноября 2004 г., № 220.]